

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav románských studií

Bakalářská práce

Jan Mrva

Moderní portugalský slang a jeho proměny

Modern portuguese slang and its changes

Praha 2015

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Jan Hricsina, Ph.D

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu práce, panu PhDr. Mgr. Janu Hricsinovi, Ph.D., za přístup k vedení bakalářské práce, trpělivost, vstřícnost a hodnotné připomínky. Dále bych ještě moc rád poděkoval svým lisabonským přátelům Ricardovi, Sáře, Lauře a Inês, bez jejichž přičinění by tato práce nejspíš ani nevznikla a v neposlední řadě rodině za velkorysou podporu.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 11.5.2015

Podpis .....

Klíčová slova (česky)

Portugalština, sociolingvistika, slang, gíria, calão

Klíčová slova (anglicky)

Portuguese language, sociolinguistics, slang, gíria, calão

Abstrakt (česky)

Cílem předkládané bakalářské práce je popsat stav portugalského slangu z diachronního a synchronního hlediska. Práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část se zaměřuje na výklad sociolingvistických pojmů, které souvisejí se slangem v českém a portugalském jazykovém prostředí. Dále představuje krátký historický přehled vědeckého výzkumu portugalského slangu. Praktickou část tvoří studie založená na výsledcích dotazníku, který byl realizován s rodilými mluvčími v Lisabonu. Studie především zkoumá způsoby tvoření portugalského slangu a vývojové tendence, kterými se ubírá.

Abstract (in English)

The aim of the present bachelor thesis is to describe the status of the portuguese slang from diachronic and synchronic point of view. The thesis consists of two parts – theoretical and practical. The theoretical part focuses on the definitions of sociolinguistic terms that are bond to the Czech and Potuguese linguistic field of study. Furthermore presents short historical overview on the scientific research of Portuguese slang. The practical part is formed on the basis of the questionnaire results which had been realized with Portuguese native speakers. The study primarily examines the formation methods of Portuguese slang and the evolution trends which follows.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	TEORETICKÁ ČÁST	2
2.1	SOCIOLINGVISTIKA A POJMY	2
2.1.1	<i>Diglosie</i>	2
2.1.2	<i>Dialekt</i>	3
2.1.3	<i>Sociolekt</i>	4
2.2	POJMY SLANG A ARGOT V ČEŠTINĚ	6
2.2.1	<i>Slang</i>	6
2.2.2	<i>Argot</i>	9
2.3	POJMY CALÃO A GÍRIA V PORTUGALŠTINĚ	9
2.3.1	<i>Calão</i>	12
2.3.2	<i>Gíria</i>	13
2.4	CALÃO A GÍRIA Z HISTORICKÉHO HLEDISKA	15
3	PRAKTICKÁ ČÁST	18
3.1	DOTAZNÍK – POPIS POSTUPU PŘI VYPRACOVÁNÍ	18
3.2	VÝSLEDKY DOTAZNÍKU – DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE	20
3.3	VÝSLEDKY PRVNÍ ČÁSTI DOTAZNÍKU – SLOŽENÍ KORPUSU	24
3.4	ZPŮSOBY TVOŘENÍ SLANGOVÝCH VÝRAZŮ NA POZADÍ VÝSLEDKŮ KORPUSU.....	29
3.4.1	<i>Metafora</i>	29
3.4.2	<i>Suffixace</i>	33
3.4.3	<i>Elipsa</i>	34
3.4.4	<i>Cizojazyčný původ</i>	34
3.5	VÝVOJ PORTUGALSKÝCH SLANGOVÝCH VYJÁDŘENÍ NA POZADÍ VÝSLEDKŮ KORPUSU	37
3.6	ŽIVOTNOST SLANGU	39
4	ZÁVĚR	42
5	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43
	PŘÍLOHA 1	I

1. ÚVOD

Slang je součástí našeho každodenního života, ve kterém komunikujeme s ostatními lidmi – a to především s přáteli, známými a rodinou. Při tomto druhu komunikace dochází k jistému kódování významu a ve většině případů si toto šifrování ani neuvědomujeme a tak k rozšiřování té či oné mluvy aktivně přispíváme. Podle jazykového spektra užívaného mluvčímí, do kterého slang též neodmyslitelně spadá, můžeme uživatele jazyka rozdělit do skupin z generačního, profesního a také sociálního hlediska (a nejen to) a to může mít vliv na další rozhodnutí (výběr přátel, uzavírání obchodních styků atd.). Pro rodilého mluvčího není zpravidla nic těžkého se zorientovat v běžné mluvě a slangu, ale nerodilého mluvčího může postavit do nepříjemné situace.

Jazykové učebnice a slovníky cizích jazyků na českém trhu v naprosté většině popisují spisovné varianty a seznamují studenta s normou, kterou může očekávat v jednotlivých areálech toho či onoho jazyka. Na druhou stranu slang neboli lidová mluva, obraty, se kterými se můžeme setkat běžně na ulici (a nejenom tam), v publikacích chybí. Minimální zastoupení těchto lexikálních prostředků mnohdy může vést k mylnému pochopení konverzace a v extrémních případech může mít i negativní důsledky v rámci porozumění. Přece jenom slangové vyjádření obohatí a osvěží výpověď rodilého mluvčího, ale studentovi porozumění (někdy i razantně) komplikuje. Na druhou stranu nesprávné použití výpověď může překroutit a zcela změnit význam.

Pokud se zaměříme na oblast Pyrenejského poloostrova a ještě konkrétněji Portugalska, můžeme konstatovat, že využití lexikálních prostředků ve slangu a běžné mluvě je nesmírné a geograficky dosti odlišné. Nemůžeme tudíž očekávat, že slangu z okolí Porta budou bez problémů rozumět obyvatelé Fara, že konverzace přátel z Azorských ostrovů se bude podobat konverzaci přátel z Alenteja a už vůbec ne, že studenti z Coimby budou mezi sebou užívat stejnou slovní zásobu jako studenti ze São Paula. Slang totiž využívá velké množství lexikálních a gramatických prostředků a bohatě se inspiruje vším, co nás obklopuje (ať už je to pracovní prostředí nebo vztahy mezi lidmi například). Pochopení tohoto obšírného tématu ještě komplikuje fakt, že portugalská literatura, která se tomuto tématu věnuje, není velmi bohatá ani aktuální (poslední výzkumy, které se věnují slangu v portugalštině, byly publikovány v osmdesátých a na začátku devadesátých let). Vzhledem k tomu, že se slang rychle mění, není tato informace vůbec potěšující.

Ve své práci bych se proto rád zaměřil na portugalský slang a jeho funkce v každodenním životě v Portugalsku ze synchronního i diachronního hlediska. Pokusím se

osvětlit pojmy, se kterými pracují portugalské slovníky a texty, které mohou být zmatečné při srovnání v českém prostředí, a dále nastíním vývoj publikační činnosti o tomto tématu. V praktické části představím vyhodnocení dotazníku, na kterém ukáži postupy, které se užívají pro formování nových slov ve slangu a běžné mluvě a srovnám vlivy, kterým čelí vývoj jazyka v průběhu let. V závěru se ještě budu věnovat životnosti slangu a nastíním procesy, kterým může podléhat a prokazatelně podléhá.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. SOCIOLINGVISTIKA A POJMY

Moderní sociolingvistika patří do skupiny mladších lingvistických věd (spolu například s psycholingvistikou a neurolingvistikou). Její základy položili lingvisté jako Joshua A. Fishman nebo William Labov v 50. a 60. letech 20. století. Mezi otázky, které sociolingvistiku zajímají, patří zkoumání sociálních a sociálně-biologických faktorů, které ovlivňují jazyk jednotlivce, dále varianty jazyka, bilingvismus atd.¹ Sociolingvistika pracuje s balíčkem základních pojmů, jako jsou např.: diglosie, dialekt, sociolekt. Pro pochopení dalších částí této práce je důležité si tyto pojmy objasnit, aby později nedošlo k nežádoucím omylům v jejich interpretaci.

2.1.1. DIGLOSIE

Diglosie pochází z francouzského slova *diglossie* (můžeme též brát v úvahu řecký základ, kde *di* znamená dva a *glossia* mluvící, čili mluvící dvěma jazyky). Fergusson² ve svém článku o diglosii zmiňuje, že též může být nazývána bilingvismem.

Diglosii můžeme chápat jako stav, který nastává v momentě, kdy se na území jednoho jazykového areálu střetávají minimálně dvě jazykové varianty, které se užívají pouze v jistých situacích. Burke definuje diglosii následovně: „Lingvisté často užívají výrazu *diglosie* pro popis situace, v níž jsou dva nebo více jazyků, případně více variet jednoho jazyka, užívány stejnými mluvčími v různých *řečových doménách*, při oslovování různých lidí nebo při hovoru o různých tématech.“³

---

¹ ČERNÝ (2008, s. 216)

² FERGUSSON (2008, s. 1)

³ BURKE (2004, s. 11)

V historii můžeme zmínit italštinu ve středověku, kde se jednotlivá města svojí mluvou dosti lišila od ostatních (později byl vybrán florentský dialekt a stal se základem spisovné italštiny) nebo arabštinu, kde se mluvené dialekty pomalu vůbec nepodobají standardizované verzi jazyka, používané především při oficiálních stycích a v oficiálních textech, a i rodilým mluvčím dělá problémy se mezi nimi zorientovat. Diglosii můžeme brát v evropském měřítku v potaz nejenom z historického hlediska, ale též aktuálního. I nyní se můžeme setkat se záměrným upřednostňováním jednoho jazyka nad ostatními. Příkladem nám mohou být jazyky státu sousedícího s Portugalskem – Španělska, které jsou zdrojem mnohaletých sporů (radikální Baskové a jejich baskičtina, dále katalánština na pobřeží Středozemního moře a galicijština na severozápadě království). Chambers ještě upřesňuje, že „rodilí mluvčí znají nepsaná pravidla diglosie a přepínání kódů (zmíněno níže), protože to jsou nedílné součásti hodnotícího systému jejich společenství.“⁴

Tohle všechno je důvodem pro jev, který je možné označit jako *code-switching* (v překladu přepínání kódů), neboli přesouvání a přemístování mezi varietami jednoho jazyka nebo jazyky samotnými. Jan Chromý⁵ zmiňuje takzvané sémantické kalky, ke kterým dochází při procesu *code-switching*, při výpůjčce z jednoho jazyka do druhého a uvádí příklad z angličtiny *mouse* (označení pro hardwarový výstup kurzoru u počítače) a jeho přímý překlad a ustálený výraz v češtině *myš*. Tento proces je důležitý pro tvorbu slangových výrazů, kde se často uplatňuje princip přejímání z cizích jazyků.

2.1.2. DIALEKT

Dialekt se, na rozdíl od diglosie, netýká rozdílů způsobených stratifikací sociálního postavení mezi obyvateli jednotlivých států nebo oblastí a vhodností použití jednoho jazyka na úkol druhého, ale především diferenciací jazyků na základě hláskového, gramatického nebo sémantického vývoje. K tomuto jevu především docházelo při územním rozšiřování jazyka. Erhart dodává, že k „tomuto vývoji napomáhal nedostatek komunikací a tím i styku mezi jednotlivými oblastmi, politická roztržičnost, zejména však úplné přerušování styku mezi jednotlivými částmi uživatelů téhož jazyka v důsledku odchodu (migrace) do vzdálenějších oblastí.“⁶

---

⁴ CHAMBERS (2003, s. 176)

⁵ CHROMÝ (2014, s. 23)

⁶ ERHART (1990, s. 130)

Také proto, stejně jako níže definované sociolekty a slangy, nemůžeme dialekty považovat za spisovné formy jazyka, byť by byly geograficky hojně rozšířeny a široce používány. Zajímavé je, že enormním rozšířením se kodifikovaly románské jazyky jako italština a španělština, také portugalština a francouzština z latinského základu.

Na první pohled se zdá, že dialekty nemají přímý vliv na formování obecné mluvy a slangu, ale také Michail Bachtin⁷ ve svých spisech poznamenává a upozorňuje na vzájemné soupeření a rivalitu oficiálních jazyků s jejich dialektickými protějšky a žargony. Toto soupeření vnímá jako výsledek jakéhosi zápasu mezi oficiální a lidovou kulturou. V historii ostatně dialekty nebyly obecně přijímány a spíše se jimi opovrhovalo – často se objevovali v divadelních hrách, kde jejich užití mělo v naprosté většině zesměšňující záměr.

2.1.3. SOCIOLEKT

Sociolingvistickému pojmu, kterému je třeba se věnovat podrobněji, protože se slangem nejvíce souvisí, je sociolekt. Burke ho definuje jako „specifický řečový projev různých sociálních skupin“⁸ a Chambers dokonce jako „dialekt obsahující prvky charakteristické pro lidi, kteří si přejí projevit vzájemnou velkou nebo malou náklonost (*a dialect that includes features characteristic of the people with whom one wishes to show solidarity, either densely or loosely*).“⁹ Už ze samotného použití výrazu dialekt můžeme usuzovat úzkou propojenost se sociolektem. Burke ještě podává stručný výklad o historickém přístupu k sociolektům a kromě španělských a francouzských pramenů čerpá i z dějin portugalštiny Nunese de Leão: „Nunes de Leão zařadil do svých dějin portugalštiny seznam slov, která by vybraní lidé (*os polidos*) neměli užívat, například tanec (*dança*) jako označení pro obchod, nebo *dissingular* místo správnějšího *dissimular* (ukrýt), neboť tato slova se hodí pro plebejce nebo hlupáky (*os plebeus ou idiotas*).“¹⁰ Zároveň se tak stává jedním z prvních autorů, kteří nevědomky podávají důkaz o existenci sociolektů, tudíž i slangu, v Portugalsku.

Spolu s diglosií a dialektem pojí sociolekt dohromady fakt, že jeho osvojování začíná již od útlého věku každého jedince. Vymyká se však tím, že je determinován naprosto jinými faktory než ostatní dva pojmy. Dialekt a diglosie jsou primárně ovlivněny varietami jazyka a jazyky oficiálními v širším kontextu. To znamená, že obyvatelé Azorských ostrovů budou mít

---

⁷ BACHTIN (1975), převzato z BURKE (2004, s. 97)

⁸ BURKE (2004, s. 29)

⁹ CHAMBERS (2003, s. 170)

¹⁰ BURKE (2004, s. 30)

stejné tendence k jazykové realizaci a plošně se od sebe lišit nebudou. Na druhou stranu sociolekt je určován nejenom naším původem, co se národnosti týče, ale též sociálním prostředím, ve kterém vyrůstáme, vzděláním, kterého se nám během života dostane, zájmy, které vyhledáváme, a také v neposlední řadě i faktory biologickými – pohlaví a stáří. Chambers¹¹ vymezuje tři formující období (*three formative periods*) sociolektů – dětství (*childhood*), dospívání (*adolescence*) a počátek dospělosti (*young adulthood*) a říká, že v každém z těchto období si utváříme typické gramatické a komunikační rámce (*grammatical and communicative competence*), které jsou nerozdělitelné a navzájem se ovlivňují.

Jazyk se v tomto případě stává primární vokální aktualizací všech symbolických tendencí, na které jedinci toho či onoho jazykového areálu nahlížejí, a popisuje je ve společenském styku mezi nimi. V období dospělosti už pouze aktualizujeme strukturu a slovní zásobu sociolektů, kterým jsme se naučili ve třetím vývojovém období počátku dospělosti.

Dá se tedy konstatovat, že sociolekt je slovo nadřazené, které v sobě schovává všechny podoby slangu, argotu, žargonu, hantýrky atd. Tuto oblast jazyka budeme níže definovat a podrobně se jí zabývat.

Pro ještě bližší obeznámení s tématem můžeme konzultovat slovníkové definice českého i portugalského výkladového slovníku:

	ČESKÝ VÝKLADOVÝ SLOVNÍK	PORTUGALSKÝ VÝKLADOVÝ SLOVNÍK
DIGLOSIE	ovládání a používání dvou jazyků s odlišnou sociální a kulturní funkcí na jediném území	Situace, ve které koexistují dva jazyky nebo dva dialekty v rámci jedné komunity nebo mluvčího. (<i>Situação em que há coexistência de duas línguas ou dois dialectos numa comunidade ou num indivíduo.</i>)
DIALEKT	Nářečí	Jazyková varianta vlastní

¹¹ CHAMBERS (2003, s. 171)

		nějakému regionu. (<i>Variedade de uma língua própria de uma região.</i>)
SOCIOLEKT	jazyk nebo jazykový styl určité skupiny lidí, kolektivu	Jazyková varianta vlastní nějaké sociální, věkové nebo profesní skupině. (<i>Variedade de uma língua própria de um grupo social, etário ou profissional.</i>)

2.2. POJMY SLANG A ARGOT V ČEŠTINĚ

V češtině se lze setkat s výčtem pojmů, které zahrnuje výraz sociolekt. Jsou to slova jako slang, argot, žargon, hantýrka a někdy i mluva (ve starších spisech). Porozumění může komplikovat i fakt, že většina evropských jazyků používá jiná pojmenování pro realitu sociolektu. Tak například ve Francii pojem argot má stejný význam jako slang u nás a slovo žargon slouží pro pojmenování slov, u kterých by Čech volil termín argot. Také proto a dále pro lehčí zasazení do portugalského kontextu začneme s prezentací významů v češtině.

2.2.1. SLANG

Etymologie slova slang se velmi různí a lingvisté se na jeho původu jednoznačně neshodují. František Kopečný¹² tvrdí, že slang má skandinávský původ (jméno dějové pro sling = házet, vrhat, které původně označovalo jazyk žebráků, který vynikal svou zpěvností a lstivostí). Hubáček¹³ dále prezentuje názor, že slang vznikl z anglického spojení s'language (*somebody's language* neboli něčí jazyk; například *soldiers' language*, mluva vojáků) a teorii Makovského a Patridge, kteří vysvětlují původ slova slang v jazyku cikánů, severoanglických dialektech nebo norštině.

Hubáček také obšírně slang definuje jako „svébytnou součást národního jazyka, jež má podobu nespisovné nebo hovorové vrstvy speciálních pojmenování, realizované v běžném, nejčastěji polooficiálním a neoficiálním jazykovém styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jazykové

¹² KOPEČNÝ (1982, s. 28)

¹³ HUBÁČEK (1988, s. 6)

komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí či k zájmové sféře¹⁴. Dále ještě svou definici rozšiřuje o dva pojmy – *professionalismy*, které popisují nespisovné názvy povahy terminologické a *slangismy*, které obsahují velký podíl citovosti a expresivity. Další autoři a lingvisté s těmito termíny též pracují. Tudíž jedna z nejdůležitějších funkcí slangu je onomaziologická (pojmenovací), kde je třeba pojmenovat nově vzniklé skutečnosti a jevy a také pojmenovat jevy již pojmenované a tím tvořit jakousi variabilitu se smyslem pro hravost a exkluzivnosti.

Bečka definuje slang jako „komplex jazykových prostředků, jímž se dorozumívá speciální skupina lidí na speciálním pracovišti a výkonech při speciálním druhu práce“¹⁵. V této definici je patrné jednoznačné zastoupení professionalismů. Bečka¹⁶ totiž upozorňuje na převažující upřednostňování zájmového charakteru slangu (slangismů) nad professionalismy, čili převažování čistě expresivní povahy slangu.

Slangové jazykové prostředí je výrazně charakteristické. Zaprvé dochází k napětí mezi spisovnou češtinou a nespisovnou, která je zastoupena lexikální vrstvou slangového jazyka. Slangové prostředí nemusí být široké – k jeho vytvoření stačí malý pracovní okruh lidí se stejnými cíli nebo parta přátel, kteří sledují stejné zájmy. V těchto prostředích se objevují nejen snahy o jazykovou úspornost a výrazovou jednoznačnost (odtud výše zmíněný pojem professionalismus), ale také i jazykové hry a citovost (výše zmíněný pojem slangismus).

Hubáček¹⁷ dále tvrdí, že kritérium použití sociální skupiny může být zrádné a to z několika důvodů. To, co je pro někoho prací a povinností, pro druhého může být koníčkem a zájmovou činností. Pojem profese taky vytváří protichůdný charakter pojmu zájem (slang u skupiny hudebníků, motoristů, sportovců, rybářů). Proto z toho formulovaného rozlišení vyvozuje, že názvy zájmové (slangismy) jsou názvy s charakteristickou konotací, a že názvy profesní (professionalismy) jsou nespisovné neutrální termíny vedle těch spisovných. Udává příklady¹⁸:

Železniční slang:

- Slangismus (zájmový charakter): fofrák

---

¹⁴ HUBÁČEK (2003, s. 3)

¹⁵ BEČKA (1984, s. 6)

¹⁶ Tamtéž, s. 8

¹⁷ HUBÁČEK (1988, s. 9)

¹⁸ Tamtéž, s. 11

- Profesionalismus (profesní charakter): rychloběžka
- Název spisovný, terminologický: rychlý nákladní vlak

Nebo:

Sportovní slang:

- Slangismus (zájmový charakter): šprajc
- Profesionalismus (profesní charakter): šlapák
- Název spisovný, terminologický: nedovolený obranný zákrok

Na těchto příkladech jde jasně vidět jeden z principů slangu, který byl již zmíněn – úspornost jazyka. Těžko si představit, že skupina fanoušků na fotbalovém stadionu probírá pokus o *nedovolený obranný zákrok*. Z dalších profesních a zájmových oblastí slangu můžeme zmínit slang vězeňský a kriminální, vojenský, řemeslnický a technický, motoristický, slang pracovníků městské dopravy, cirkusový, divadelní, hudební, školní a studentský, drogový, lékařský, myslivecký, tramský, slang televizních a rozhlasových pracovníků a další (podle SNČ – Slovníku nespisovné češtiny¹⁹).

U slangu je také třeba zmínit jeho rychlou úmrtnost a fakt, že slang žije spolu s okruhem mluvčích, kteří ho užívají a tím jeho životnost prodlužují. Slang lze definovat nejenom podle míry nespisovnosti, která koresponduje s rozdělením na profesionalismy a slangismy, ale též je lze diferenciovat podle stáří. Hubáček²⁰ píše, že takto lze nejlépe rozdělit profesní a zájmové sektory s jistou dobou trvání tradice, jako například oblast řemeslné výroby nebo železniční dopravy, a stejně jako ve spisovné formě jazyka vytyčuje archaismy, pojmy časově bezpříznakové a neologismy.

Co se ještě formy týče, slangové výrazy zastávají z drtivé většiny formu jednoslovnou a v omezeném počtu víceslovnou. Opět zde hraje vedoucí roli motiv úspornosti v jazyce. Bez něj by totiž nemělo smysl tvořit zastupující výrazy pro ty spisovné.

Slang je tedy jednou z nejdůležitějších variant mluvené řeči a jeho rozšiřování probíhá výhradně na mluvené bázi. Avšak obeznámit se s neznámým slangem lze skrze slangové slovníky.

---

¹⁹ HUGO a kol. (2006, s. 26 – 37)

²⁰ HUBÁČEK (1988, s. 13)

2.2.2. ARGOT

Pokud zmiňujeme úspornost jazyka jako klíčovou vlastnost slangu, tak v případě argotu mluvíme především o zatajení významu. Nespisovný slovník češtiny²¹ definuje argot jako mluvu podsvětí, respektive spodiny a také zmiňuje roli utajování významu, který nezasvěceným lidem nedává smysl. O argotu dále můžeme říct, že je to mluva společensky vyřazených vrstev a z nich jmenovat zloděje, prostitutky, vězně atd. Bečka²² pojednává o rozštěpenosti argotu a říká, že Francouzi si pojem argot vysvětlují jako Češi slang.

Dalším principem argotu je zakrytí negativního významu slova. Pokud bereme v úvahu, že výraz jako krádež, vězení, vražda atd. v sobě nesou negativní konotaci, argot se jí snaží zbavit a zneutralizovat. V tomto případě nedochází nejenom k utajování, ale též k přehodnocení postoje – důvod sociální.

Tvrzení uvedená výše na první pohled striktně oddělují charakteristiku tvoření slangu v profesních a zájmových skupinách a charakteristiku tvoření argotu, který vzniká v kruhu nejnižších sociálních vrstev společnosti. Tak to ale není; dochází i k častému mísení jednoho s druhým. František Oberpfalcer uvádí: „Mezi slangy a argotem jsou hranice dosti kolísavé. Studenti, vojáci, sportovci a umělci rádi přejímají zřejmé argotismy do svého slangu a naopak argot má mnoho vlastností shodných se slangy...“.²³ Čistě hypoteticky můžeme vyvozovat, že životnost argotu je, v porovnání se slangem, delší, protože se neomezuje na přítomnou skutečnost, ale chce význam zakrýt na co nejdelší dobu.

2.3. POJMY *CALÃO* A *GÍRIA* V PORTUGALŠTINĚ

Jak už bylo výše naznačeno, nomenklatura užívaná v Portugalsku se hodně liší od té české. Portugalci znají slova slang, možná i argot, ale v běžné komunikaci je rozhodně nepoužívají. Dva pojmy, které slang a argot v jisté míře zastupují, jsou *calão* a *gíria*.

Maria Teresa Brocardo²⁴ říká, že pojmy *calão* a *gíria* mají kolísavý význam (*significado instável*) a v jistých situacích může dojít k záměně významu. Podle ní mají na *calão* vliv především sociální faktory (*fatores sociais*) a *gíria* je vymezena mluvou, která se vztahuje k jisté skupině (*comunidades*). Prvkem, který je pro oba pojmy společný, je citové

---

²¹ HUGO a kol. (2006, s. 12)

²² BEČKA (1988, s. 5)

²³ OBERPFALCER (1934), převzato z HUGO a kol. (2006, s. 12)

²⁴ Z rozhovoru, který jsem realizoval 22.5.2014 s profesorkou historické lingvistiky na FCSH UNL v Portugalsku

zabarvení slova (*valorização*). V tomto smyslu mohou figurovat jako synonyma a jejich definice je tudíž velmi zmatečná.

Pro účely ještě lepšího osvětlení těchto portugalských pojmů můžeme konzultovat dostupné portugalské slovníky:

<p>Dicionário da Língua Portuguesa Contemporânea da Academia das Ciências de Lisboa (2001)</p>	<p>calão = specifický jazyk používaný skupinami na okraji společnosti, kriminálníky, vězni..., charakteristický pro frekventovaná užití hrubých a sprostých slov, „gírie“ lidí na okraji společnosti (<i>linguagem especial, usada por grupos marginais, por criminosos, reclusos..., caracterizada pelo uso frequente de termos grosseiros e obscenos; gíria de marginais</i>)</p> <p>gíria = specifická mluva, která je používána vymezenou skupinou osob nebo určitými sociálními skupinami a dovoluje jim komunikovat mezi sebou bez toho, aniž by jim ostatní rozuměli (<i>linguagem verbal peculiar que é usada por uma comunidade restrita de pessoas ou por determinados grupos sociais, permitindo-lhes comunicarem entre si sem serem entendidos pelos outros</i>)</p>
<p>Grande Dicionário da Língua Portuguesa por Cândido de Figueiredo (1996)</p>	<p>calão = úroveň jazyka používaná v jistých komunikačních situacích (<i>nível de língua usado em determinadas situações de comunicação</i>)</p> <p>gíria = specifický jazyk užívaný určitou sociální nebo profesní skupinou (<i>linguagem específica utilizada por um determinado grupo social ou profissional</i>)</p>
<p>Dicionário Houaiss da Língua Portuguesa (2003)</p>	<p>calão = hrubý jazyk, „gírie“ zlodějů; vlastní mluva nebo slovník určité skupiny lidí – nízké <i>calão</i> = extrémně vulgární jazyk a slovník, hrubý a sprostý... (<i>linguajar rude, grosseiro; geringonça, gíria <o c. dos malandros>; fala ou vocabulário próprio de um grupo determinado de pessoas – baixo calão = linguajar ou vocabulário extremamente vulgar, grosseiro ou obsceno...</i>)</p> <p>gíria = neformální jazyk charakteristický pro slovní zásobu bohatou na metafory, žertovná a agilní vyjádření, elipsy a krátkou životností v porovnání se spisovným jazykem // dialekt užívaný zvláštní sociální skupinou lidí, která se chce odlišit určitými přístupy a specifickými změnami na lexikální úrovni // hrubý jazyk; <i>calão</i> //</p>

	vlastní jazyk těch, kteří vykonávají stejné umění nebo profesi; žargon (<i>linguagem informal caracterizada por um vocabulário rico em idomatismos metafóricos, jocosos, elípticos, ágeis e mais efémeros que os da língua tradicional // dialecto usado por determinado grupo social que procura destacar-se através de características particulares e marcas linguísticas esp. a nível lexical // linguajar rude; calão // linguagem própria daqueles que desempenham a mesma arte ou profissão; jargão</i>)
LEXILELLO – Novo Dicionário de Língua Portuguesa (1992)	calão = nízký jazyk, typický pro zpěváky fada, zloděje, cikány // <i>gíria (linguagem baixa, peculiar a fadistas, larápios, ciganos, etc. // gíria)</i> gíria = specifický jazyk zločinců, cikánů atd.; calão // zvláštní jazyk určitých profesí: gíria námořníků, pašeráků... (<i>linguagem especial dos malfeitores, ciganos etc.; calão // Linguagem particular em certas profissões: a gíria dos marinheiros, dos contrabandistas...</i>)
LEXICOTECA – Moderno Dicionário da Língua Portuguesa (1985)	calão = speciální jazyk užívaný zpěváky fada, vagabundy, cikány atd. (<i>linguagem especial usada por fadistas, vadios, ciganos, etc.</i>) gíria = zvláštní jazyk zpěváků fada, zlodějů atd.; calão (<i>linguagem particular de fadistas, gatunos, etc.; calão</i>)
Grande Dicionário da Língua Portuguesa por José Pedro Machado (1991)	calão = speciální jazyk užívaný vagabundy, zloději, cikány atd.; zvláštní jazyk jistých tříd (<i>linguagem especial usada por vadios, larápios, ciganos, etc.; linguagem peculiar a certas classes</i>) gíria = jazyk křiváků, zlodějů, cikánů a zpěváků fada, jehož hlavní funkcí je skrýt význam pro ostatní lidi; špatný, zlý jazyk; zvláštní jazyk těch, kteří vykonávají nějakou profesi nebo umění (<i>linguagem de malandros, gatunos, ciganos, fadistas, etc., com a qual evitam ser compreendidos por outras pessoas; má linguagem; linguagem peculiar aos que exercem uma profissão ou arte</i>)

Z výše uvedených definic je více než patrné, že význam slov *calão* a *gíria* je výrazně kolísavý. Machadův slovník, Lexicoteca a částečně i Lexillelo dokonce uvádějí *calão* a *gíria* jako synonyma. Nejpřesnější definici pro náš účel podává slovník Houaiss.

2.3.1. CALÃO

Podle citovaných slovníků, účel *calãa* je význam utajit a schovat před ostatními uživateli jazyka. Stejně můžeme v češtině charakterizovat i argot, ale *calão* má ještě širší význam. V první řadě je třeba zmínit již výše citovaný pojem *calão baixo*, čili nízké *calão*, které zahrnuje vulgarismy a nadávky. Pro hlubší definici se můžeme inspirovat v etymologickém slovníku portugalštiny²⁵:

„*calão* = podle M. L. Wagnera se jedná o adaptaci španělského slova *caló*, které chápáme tak, jako kdyby mělo koncovku *-ón*, a které tímto prokazuje v této fonetické formě svůj španělský původ. Jak je známo, *caló* je slovo čistě cikánského původu a v jejich jazyce má význam „černý“; španělští cikáni se tímto jménem nazývají, jelikož jsou sami též tmaví, a proto se toto slovo též užívá v pojmenování jejich jazyka a též pro pojmenování španělského argotu, který je velmi promíchaný s cikánskými termíny“ (*calão* = Segundo M. L. Wagner <<é uma adaptação da palavra espanhola *caló*, tratada como se terminasse em *-ón*, e que revela já, nesta forma fonética, a proviniência espanhola. *Caló* é, como se sabe, uma palavra de puro cunho gitano e significa „preto“ naquela língua; os ciganos espanhóis, eles mesmos, por serem de tez escura, designam-se com este nome, e por isso, a palavra passou a usar-se também para a sua língua e depois para o „argot“ espanhol, tão misturado de termos gitanos>>)

Nejenom výkladové a etymologické slovníky se vztahují k cikánskému původu *calãa*, ale též autoři, kteří jako první zkoumali portugalský slang a jeho aspekty. Teophílio Braga²⁶ se o této formě jazyka vyjadřuje jako o formě, které nikdo jiný nerozumí, a píše, že pouze cikáni se takto dorozumívají. Albino Forjaz de Sampaio²⁷ *calão* popisuje jako karikaturu, která deformuje jazyk a dodává mu odstrašující a ironický význam. Aquilino Ribeiro²⁸ především zvýrazňuje hrubou podobu *calãa*, která mu byla vtisknuta, ale přímo ji neodsuzuje a připisuje jí jistou krásu. Wagner²⁹ též potvrzuje cikánský původ *calãa* a nabádá k hlubšímu studiu tématu.

Calão lze tudíž srovnat s českým pojmem argot, který ve své přirozenosti skrývá skutečný význam slova a v portugalském prostředí ještě výrazně obohacený o cikánský

---

²⁵ CUNHA (2007)

²⁶ BRAGA in BESSA (1901, s. 15)

²⁷ SAMPAIO (1919, s. 125)

²⁸ RIBEIRO in LAPA (1974, s. 24)

²⁹ WAGNER (1949, s. 298)

aspekt. Tento aspekt se jeví jako přirozený, protože cikáni již v minulosti žili na samém okraji společnosti se svými tradicemi a jazykem. Slovník nespisovné češtiny³⁰ ještě vedle cikánů zmiňuje Židy, kteří také v Evropě nebyli vítáni s otevřenou náručí. Jazyk těchto dvou skupin byl tedy odsuzován a považován za nízký stupeň vyjadřování.

Cikánský aspekt *calãa* se projevuje i panevropsky. Lexikum na cikánské bázi můžeme sledovat po celé Evropě – výrazy se začleňují mezi jednotlivé jazyky, ale základ zůstává. Staré cikánské výrazy dokonce již přešly do běžného významu. Důkazem může být slovo *gajo* (portugalsky chlapec, kluk):

gadgio (gadgico) v rumunštině > *gacho (gache, gachi)* ve španělštině > *gajo*

Teophilio Braga³¹ (a i další autoři) zmiňují španělský původ slova *gajo*. Cikáni v Andalusii tímto slovem označují osobu, která nepatří do kruhu známých, do kruhu přátel. Ve Španělsku se nikdy toto slovo neujalo tak jako v Portugalsku a zachovává si čistý cikánský aspekt. Do Španělska byl tento výraz dovlečen z Rumunska. Dodnes jsou i patrné stopy tohoto slova v českém prostředí – *gádžo*. Podobně překroucený význam můžeme sledovat na slově bohém. Při svém putovním životě se cikáni z východu pokusili usadit v Praze, ale neuspěli. Dále pokračovali do Paříže a tam o sobě říkali, že jsou z Čech (Bohemia). Jejich výrazný životní styl je odlišoval od zbytku pařížské společnosti, která je označovala za Čechy – odtud pojem bohém ve smyslu bezstarostného a neuspořádaně žijícího člověka, umělce.

Shrnutí v našem kontextu lze *calão* jako argot v českém slova smyslu, který má historicky silný cikánský aspekt a dále ho můžeme rozvést jako *calão baixo* – vulgarismy a nadávky.

2.3.2. GÍRIA

Již definované *calão* je ve všech uvedených slovnících definováno podobným způsobem. Problém v interpretaci nastává především u pojmu *gíria*, kde význam výrazně kolísá. Dva ze šesti předkládaných výkladových slovníků popisují *gírii* naprosto stejně jako *calão* – totiž jako jazyk zlodějů, vězňů a obecně lidí na okraji společnosti.

---

³⁰ HUGO a kol. (2006, s. 22)

³¹ BRAGA in BESSA (1901, s. 17)

Nejen práce staršího data, které se touto problematikou zabývají, tvrdí to samé. Například Delgado³²: „*Gíria* má stejný význam jako *calão*. Zdá se, že souvisí s pojmem *gerigonça* nebo *gerinçonça*, který se vztahuje k francouzskému *jargou*, italskému *gergone* a *gergo* nebo španělskému *geringonza*, *gerigonza* (nebo *jerigonza*) a *xerigonza*.“ (A *gíria* significa o mesmo que *calão*. *Gíria* parece estar relacionado com *gerigonça* ou *geringonça*, que por seu lado, se relaciona com o fr. *jargou*, it. *gergone* e *gergo*, o cast. *geringonza*, *gerigonza* (ou *jerigonza*) e *xeringonça*.) A skutečně ve Francii hraje žargon stejnou roli jako v Čechách argot. Také výkladový slovník Real Academia Española³³ (Španělská královská akademie) definuje *jerigonzu* podobně jako *calão*: Nevkusný jazyk, komplikovaný a těžký na porozumění (*Lenguaje de mal gusto, complicado y difícil de entender*). A stejně jako u významu pojmu *calão* můžeme také konzultovat etymologický slovník³⁴: „*Gíria* = slovo nejasného původu; ve francouzštině je slovo *girie* (dialekt), které má též pochybný původ“ („*gíria* = etimologia obscura; o fr. tem *girie*, dialectal, também com origem duvidosa)

Při čtení těchto nejasných definic může výklad slova *gíria* působit nanejvýš zmatečně a nedostatečně. Obsáhlejší výkladové slovníky portugalského jazyka však zmiňují ještě jednu charakteristiku, kterou *calão* nedisponuje. Jedná se o stejný prvek, který vykazuje slang, tudíž využívání jazyka pro konstruování výrazů v rámci profesních nebo zájmových skupin. Zmiňuje se tak Dicionário Houaiss³⁵ (vlastní jazyk těch, kteří vykonávají stejné umění nebo profesi - *linguagem própria daqueles que desempenham a mesma arte ou profissão*). Také Delgado ve své práci o několik stran dále zmiňuje stejnou vlastnost *gírie*: „Všechny profese mají svou vlastní *gírii*, například studenti [...] právníci [...] mohl bych zde prezentovat nějaké termíny z *gírie* typografů, novinářů, obuvníků, zedníků atd.“ (*Todas as profissões possuem a sua gíria própria, p. ex.: a dos estudantes [...] a dos advogados [...] podia apresentar aqui alguns termos da gíria dos tipógrafos, dos jornalistas, dos sapateiros, pedreiros, etc.*)³⁶.

Pro ještě komplexnější vyložení pojmu *gíria* se nabízí práce předního brazilského sociolingvisty Dina Prettiho, který se soustředí na problematiku slangových vyjádření v portugalskéštině: „*Gíria* je charakteristickým rysem nějaké sociální skupiny. Z geografického hlediska je obtížné tento fenomén definovat, avšak je možné potvrdit, že *gíria* dominuje v městské slovní zásobě. Ale v rámci jakéhokoliv geografického hlediska, které bychom

---

³² DELGADO (1968, s. 90)

³³ Dostupný z www.rae.es

³⁴ CUNHA (2007)

³⁵ HOUAISS (2003)

³⁶ DELGADO (1968, s. 162)

mohli zmínit, *gíria* bude vždy propojená s jinou sociální skupinou lidí. Je také možné konstatovat, že ve většině komunikačních situací ve městě *gírie* slouží jako důležitý vyjadřovací prostředek. Protože se jedná o agresivní lexikální prostředek, jak bude později objasněno, tak je *gírie* více spojována s jazykem znevýhodněných sociálních skupin.“ (*A gíria é a marca característica da linguagem de um grupo social. Torna-se difícil analisar esse fenômeno sob um enfoque geográfico, embora possa afirmar-se que a gíria é predominantemente um vocabulário urbano. Mas, de qualquer ponto geográfico que possamos partir, a gíria estará sempre ligada a um grupo social diferente. Mas também é possível dizer que é na maior variedade das situações de interação da cidade que ela surge como um importante recurso de expressividade. Sendo um instrumento de agressividade no léxico, como se verá, a gíria está mais ligada à linguagem dos grupos socialmente menos favorecidos.*)³⁷. Skrze všechny dostupné informace je možné portugalský pojem *gírie* významově srovnat se slovem slang, které je užíváno v českém prostředí. Avšak nesmíme zapomínat na výrazný městský charakter a též negativní konotace, které v portugalštině *gíria* obsahuje.

Poté, co zde byly nastíněny významy a přístupy k pojmům *calão* a *gíria*, lze potvrdit jejich kolísavý význam, který především ovlivňují nepřesné definice v portugalských výkladových slovnících. Oba dva pojmy úzce souvisejí se skupinami nízkého sociálního charakteru, ve kterých užití slov, které do těchto kategorií spadají, výrazně převažuje (ale i přes toto tvrzení nelze vyloučit ostatní skupiny lidí).

Gíria především zasahuje do okruhu profesních a zájmových uskupení (jak už bylo řečeno – právníků, doktorů, studentů atd.). Na druhou stranu *calão* obsahuje také vulgarismy a nadávky a značnou část svých výrazů čerpá i z jazyka cikánů (jak bylo též uvedeno – slovo *gajo*, které pochází se španělského *gacho*, *gache*, *gachi*). Pro připomenutí je ještě důležité zdůraznit fakt, že *calão* ani *gíria* (a v českém prostředí slang ani argot) se neřadí mezi dialekty a nemají s nimi nic společného, protože se neřídí žádnou přesnou morfologií ani syntaxí a transformace, kterými procházejí, jsou jak záměrné, tak i spontánní a nedobrovolné.

2.4.CALÃO A GÍRIA Z HISTORICKÉHO HLEDISKA

Každá lingvistická disciplína má svou historii, ale ta, která se vztahuje k jazykové oblasti *calãa* a *gírie*, není moc obsáhlá. Za tento fakt mohou především dva navzájem se

---

³⁷ PRETTI (internetový zdroj)

neovlivňující faktory. Tím prvním je nechut' lingvistů popisovat takovou jazykovou sféru, která byla považována za nevědeckou a nízkou formu vyjadřování. Tím druhým důvodem je fakt, že velké množství slovních vyjádření nepřetrvalo do současnosti, anebo alespoň do doby, ve které by je mohli zainteresovaní lingvisté zkoumat.

A tak se tedy první publikace objevily až v druhé polovině 17. století, kdy Dom Francisco Manuel de Mello sesbíral a následně vydal nejstarší dochované slovníky, které nepopíratelně obsahovaly výrazy gírie. V tomto díle se objevuje slovo gírie mimo jiné také ve funkci adjektiva (převzato v práci Alberta Bessy³⁸): „Hlavně spadalo mezi příkazy mít oči na stopkách (sloveso *bispar*), což je gírie pro sloveso vidět (*vêr*)“ a „Na jiném místě *gírio* znamenalo nadějný, slibný, příznivý: Jak jste slibní! (str. 155)“ („*Bem encaixava sobre as ordens aqui agora o bispar: que é palavra de gíria a respeito do vêr (p. 70)*“ e „*N'outro logar gírio significava astucioso: „Como vocês são gírios! (p. 155)*“)

Nejstarší sbírka portugalských výrazů *calão* pochází ze začátku 18. století, kdy D. Raphael Bluteau ve svém díle *Vocabulario Pourtuez e Latino* a jeho příloze (*Suplemento*) zmiňuje (převzato z úryvku napsaného Albertem Bessou³⁹): *Giria*, neboli vznešený divadelní jazyk, který bere v potaz jazyk živý, je to samé, co jazyk zlodějů. (*Gira, diz o erudito theatrino, que tomou em consideração a linguagem viva, he o mesmo, que o linguagem dos marotos.*). Odtud je patrný kolísavý význam slov *calão* a *gíria* – *calão* se ve smyslu, jak jsme si ho vysvětlili, začíná používat až v druhé polovině 19. století. Bluteau nám též představuje význam slova *giringonça* a píše, že se jedná o změť a zmatení elegantních a pompézních slov bez zanechání jakéhokoliv srozumitelného nebo jasného významu (*confusão de palavras elegantes, e pomposas, sem sentido perfeito, claro, e inteligível*). Dále ještě přidává a *gírii* srovnává s arabštinou, kde prý existuje stejný nebo podobný výraz, a podtrhuje její nadbytečnost a vymezuje jí jako jazyk zlodějů a podvodníků (*hé nome arábico, que vale o mesmo, que comida com galhofa, e abundância. Entre nós gíria é o mesmo, que a Lingoagem dos Marotos*).

Nejenom v odborné literatuře lze dokázat přítomnost *calãa* a *gírie*, ale také i v té umělecké, a to především v dramatu. Příkladem může být portugalský renesanční dramatik Gil Vicente, který ve svém dramatu *Hra o pekelné lodi*, které se dochovalo dodnes, užívá výraz pro *d'ábla*⁴⁰ (portugalsky *cornudo*, do českého jazyka lze přeložit jako *rohatej*) nebo

---

³⁸ DE MELLO in BESSA (1901, s. 314)

³⁹ BLUTEAU in BESSA (1901, s. 314)

⁴⁰ VICENTE (2005, s. 32 - 33)

dokonce i vulgarismy jako *sračka*⁴¹ (portugalsky *caganeira* nebo *cagamerdeira*; *cagar* = srát, *merda* = hovno):

BLÁZEN (PARVO):	To je loď té holoty?	(<i>Ó Inferno! Eramá!</i>)
	Tohle je loď rohatcova ?	(<i>Hiu! Hiu! Barca do cornudo!</i>)
	Ty pyskatče z Buranova,	(<i>Ty pyskatče z Buranova,</i>)
	Ty křupane ze Lhoty!	(<i>rachador d'Alverca, huhá!</i>)
ĎÁBEL (DIABO):	Nač jsi umřel, je ti známé?	(<i>De que morreste?</i>)
BLÁZEN (PARVO):	Řídký případ, panáčku.	(<i>De quê?</i>)
		(<i>Samicas de caganeira.</i>)
ĎÁBEL (DIABO):	Nač žes umřel?	(<i>De quê?</i>)
BLÁZEN (PARVO):	Na sračku .	(<i>De cagamerdeira!</i>)

Nebo Jorge Ferreira de Vasconcelos, který ve své hře *Eufrosina* dokonce zmiňuje slovo *geringonça*: „ctihodní jsou chudí a bohatí občané jsou špatní, s touto *geringonça* jsem obeznámen“ (*os honrados são pobres, os ricos vilãos são roins, concertai-me esta geringonça*)⁴².

Významnější práce o portugalském slangu a slovníky na toho téma se začaly publikovat v polovině 19. století a na začátku století dvacátého. Mimo jiné se objevují i první eseje na toto téma. Mezi ostatními vynikají výzkumy autorů jako João Baptista da Silva Lopes nebo Oueirós Veloso. Tito autoři poprvé v historii představují v Portugalsku pojem *calão* a podrobně ho vysvětlují.

Nová tendence ve zpracování této problematiky přichází s lingvistou profesorem Adolfem Coelhoem, který v roce 1892 vydává svou průlomovou práci *Os Ciganos de Portugal com um Estudo Sobre o Calão*. Poté následuje výzkumný zámer Alberta Bessy v knize *Gíria Portuguesa* a dále Teophilio Braga, který podává ucelené pojednání o portugalském „lidovém vyjadřování“ (*linguagem popular*) stejně tak i Ary dos Santos.

Významné svým specifickým záměrem jsou především práce autorů Amilcara Ferreiry de Castro a Delmiry Maçãs, které detailně rozebírají slang studentů z coimberské univerzity.

---

⁴¹ VICENTE (2005, s. 30 – 31)

⁴² DE VASCONCELOS převzato z BESSA (1901, s. 314)

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3.1. DOTAZNÍK – POPIS POSTUPU PŘI VYPRACOVÁNÍ

Při vypracování svého dotazníku jsem se z větší části nechal inspirovat výzkumem, který provedla na University of North Carolina lingvistka Connie Eble. Tento výzkum je dopodrobna popsán v knize *Slang and Sociability*⁴³. Hlavní část jejího výzkumu, který se mimochodem provádí na University of North Carolina dodnes, je zasazen mezi lety 1976 a 1991. Na začátku zimního semestru studenti obdrželi dotazník s 27 výrazy, které měli pomocí své fantazie přeložit do slangové mluvy. Pro tyto účely si zvolila slova, která se dají ve studentském prostředí snadno modifikovat do slangové mluvy. Na této bázi pak Connie Eble srovnávala studentské vyjadřování v průběhu let a srovnávala různé vlivy a předpovídala směry, kterými se slang vydá.

Já jsem se zaměřil široce mimo studentské prostředí, protože jsem chtěl obsáhnout co největší množství výrazů. Mimo publikaci Connie Eble jsem se ještě inspiroval v češtině, angličtině, španělštině a ruštině a soustředil se na výběr takových výrazů, které by se daly jednoduše nahradit slangovým vyjádřením. V první části dotazníku jsem se proto rozhodl pro 18 slov, ze kterých jsem pak ještě dvě vyloučil (pro vyškrtnutí těchto dvou výrazů jsem se rozhodl z důvodu lepšího pozdějšího zpracování dotazníku). Respondenti měli za úkol použít maximálně dvě slangová vyjádření pro následující slova:

- 1) PENÍZE (*dinheiro*)
- 2) PIVO (*cerveja*)
- 3) OPILÝ (*bêbado*)
- 4) ~~OPÍT SE (*ficar bêbado*)~~
- 5) ODPOČÍVAT (*descansar*)
- 6) ATRAKTIVNÍ ŽENA (*mulher atraente*)
- 7) ATRAKTIVNÍ MUŽ (*homem atraente*)
- 8) POZDRAV PŘI SETKÁNÍ (*cumprimento*)
- 9) POZDRAV PŘI ROZLOUČENÍ (*despedida*)
- 10) LÍBAT SE (*beijar-se*)
- 11) UNAVENÝ (*esgotado*)
- 12) SOCIÁLNĚ NEPŘIZPŮSOBIVÝ ČLOVĚK (*pessoa socialmente inapta*)
- 13) MILOVAT SE (*fazer amor*)

---

⁴³ EBLE (1996)

- 14) HOMOSEXUÁLNÍ MUŽ (*homem homossexual*)
- 15) HOMOSEXUÁLNÍ ŽENA (*mulher homossexual*)
- 16) SKVĚLÝ (*excelente, giro*)
- 17) UMRĚT (*morrer*)
- 18) BAVIT SE (*divertir-se*)

Pro účely druhé části dotazníku, kde jsem se zaměřil na vývoj portugalského slangu z diachronního hlediska, jsem vyhledal v publikacích^{44 45} slangová slovíčka z 18. století a poloviny 20. století. V této části dotazníku měli respondenti za úkol zaškrtnout svou znalostní kompetenci následujících výrazů a to následovně: znám (*conheço*); tuším, že znám (*acho que conheço*); tuším, že neznám (*acho que não conheço*); neznám (*não conheço*). Jelikož slovník těchto nejstarších výrazů byl dosti omezený, tak jsem v tom modernějším hledal stejné nebo podobné výrazy, aby šel lépe porovnat život a vývoj těchto slov:

18. STOLETÍ:

- 1) *ARTIFE* (chléb)
- 2) *BAGULHO* (peníze)
- 3) *BASTOS* (dedos)
- 4) *CALCOS* (boty)
- 5) *CRIVANTES* (zuby)
- 6) *GALGA* (fome)
- 7) *GRIS* (zima)
- 8) *PIO* (víno)
- 9) *RUSTIR* (jíst)
- 10) *TERRAGOSA* (Lisabon)
- 11) *VERONICA* (obličej)
- 12) *VULTO* (tělo)

POLOVINA 20. STOLETÍ:

- 1) *BOTAR* (zpívat)
- 2) *CHANATOS* (boty)
- 3) *GABILÉ* (peníze)

---

⁴⁴ BESSA (1901)

⁴⁵ NOBRE (1980)

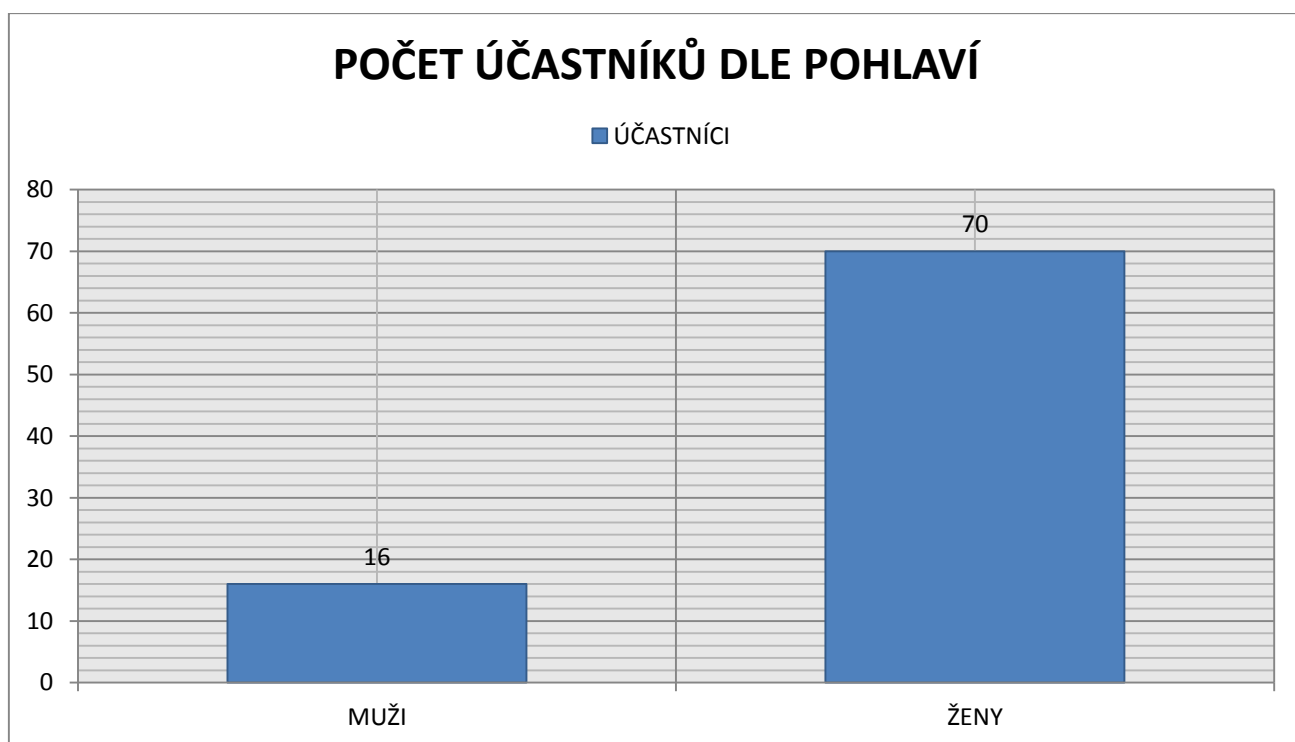
- 4) *HARPAR* (mít hlad)
- 5) *LIRÉ* (vinho)
- 6) *MACHINHOS* (nohy)
- 7) *MORAMBO* (zub)
- 8) *MORFAR* (jíst)
- 9) *RAFA* (hlad)
- 10) *SUSTO* (chléb)
- 11) *TARÓ* (zima)
- 12) *VERDOSO* (krev)

Kompletní zpracování dotazníku je součástí této práce jako příloha č. 1.

3.2. VÝSLEDKY DOTAZNÍKU – DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

Mého zkoumání se celkem zúčastnilo 86 respondentů (z toho 16 mužů a 70 žen). První (a větší) část respondentů se zúčastnila během dubna a května roku 2014 v Lisabonu (jednalo se o studenty *Faculdade de Ciências Sociais e Humanas da Universidade Nova de Lisboa*; dále jen *FCSH UNL*) a druhá část během prosince roku 2014 v Praze (v tomto případě se jednalo o turisty pocházející z okolí Lisabonu).

Graf č. 1

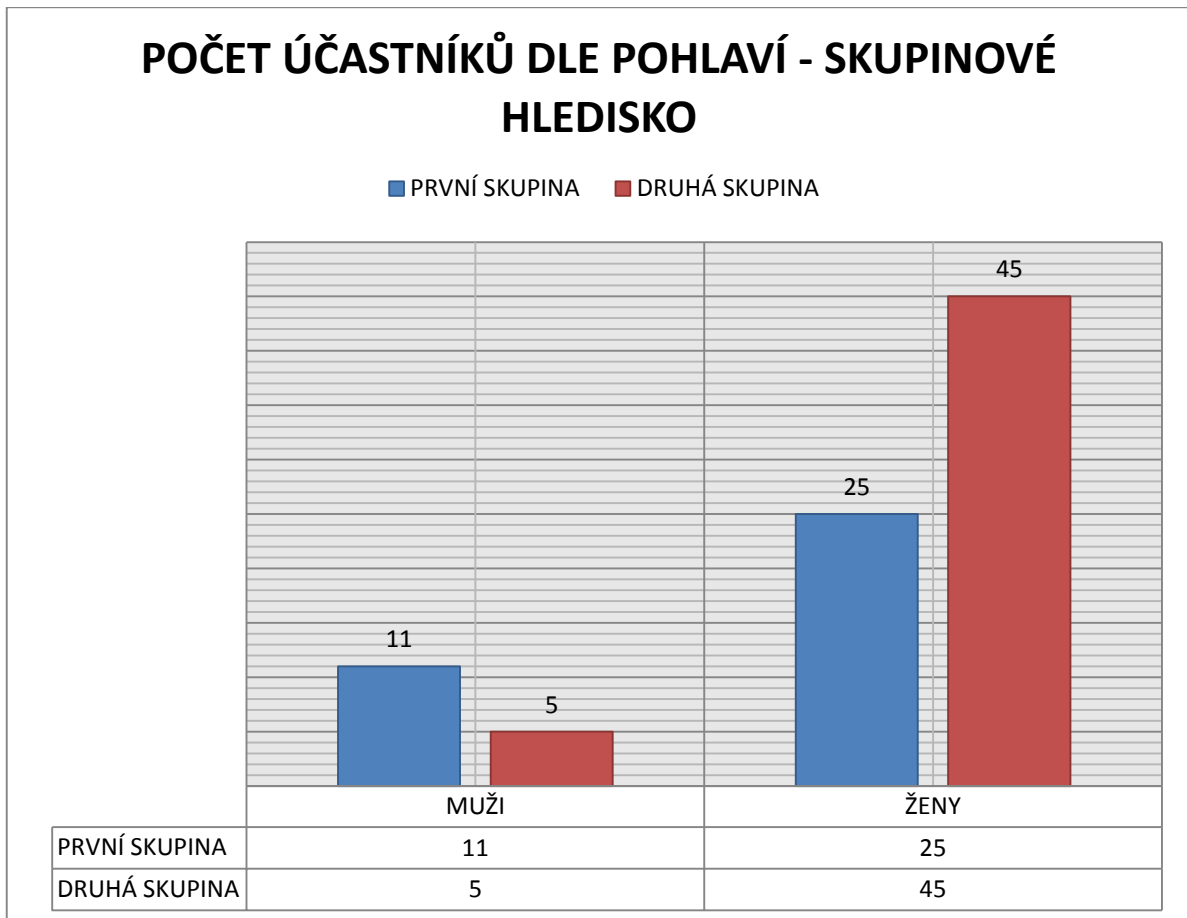
První, co bylo pro můj výzkum důležité, bylo genderové zastoupení mužů a žen. Zajímavý je postřeh Geralda Mosera, který ve své studii srovnává slangy na coimberské a saopaulské univerzitě. Tvrdí, že slang v Coimbre je bohatší než v Lisabonu z genderového hlediska, protože chlapani mají větší tendenci k užití *gírie* a *calãa*. Píše, že většinu posluchačů na lisabonské univerzitě tvoří dívky, což velmi redukuje působení slangu ve studentské mluvě (*Remember also that eighty to ninety percent of the student body in the School of Letters at the University of Lisbon are girls, which reduces the vitality of student slang.*)⁴⁶. Podobné prvky jisté redukce slangového vyjádření byly patrné u odpovědí dívek, které nepsaly kompletní slova do odpovědního pole, anebo svou odpověď přeškrtnuly (zřejmě se styděly). Takovou odpověď jsem byl nucen tedy považovat za neplatnou. Jinak lze konstatovat, že mimo tyto nekompletní odpovědi, nemělo pohlaví žádný další vliv na odpovědi respondentů (*Genderové rozdělení respondentů zobrazuje graf. č. 1.*)

Pro porovnání prostředků, které používají mluvčí pro tvoření slangových výrazů, jsem se rozhodl respondenty rozdělit do dvou skupin. Jako rok, který tyto dvě kategorie rozděluje, jsem si zvolil 1990. Respondenti z první skupiny se tedy narodili mezi lety 1948 a 1989 a respondenti z té druhé mezi lety 1990 a 1995. První skupinu tvoří výhradně rodiče studentů a dále muži a ženy, kteří se nepohybují na akademické půdě. V rámci této skupiny se dotazníku zúčastnilo 36 respondentů. Druhou skupinu zase tvoří pouze studenti lingvistických oborů na *FCSH UNL* a v rámci této skupiny odpovídalo 50 respondentů. Takto jsem se rozhodl rozdělit respondenty, protože studenti často tvoří uzavřený celek, pro který je typická určitá mluva, která se zachovává po dobu trvání celku. Kdybych do této skupiny přidal někoho, kdo se v tomto prostředí nepohybuje, tak by mohlo dojít k negativnímu ovlivnění lexikálně charakteristického spektra, které toto studentské prostředí vykazuje. Skrze druhou skupinu, která má věkový rozptyl v rámci půl století, jsem zamýšlel podtrhnout co nejradikálněji vývoj slangu a jeho rychlou proměnu v rámci diachronního hlediska. Graf č. 2 zobrazuje genderové rozložení a počet respondentů ze skupinového hlediska. Grafy č. 3 a 4 podrobněji určují věkový rozptyl respondentů. Z těchto grafů je patrné, že v první skupině mají největší podíl 80. léta (12 respondentů) a v druhé skupině rok 1994 (20 respondentů; odhadem studenti 2. ročníku bakalářského studia na *FCSH UNL*). Pokud tedy budeme brát konkrétně rok 1981 a srovnáme ho s rokem 1994, tak největší věkový rozdíl narození respondentů z nejpočetnějších kategorií činí 14 let.

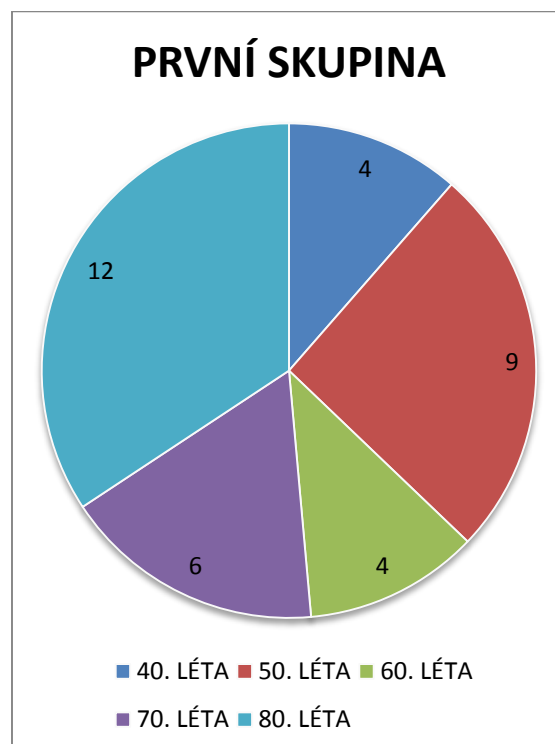
---

⁴⁶ MOSER (1955, s. 160)

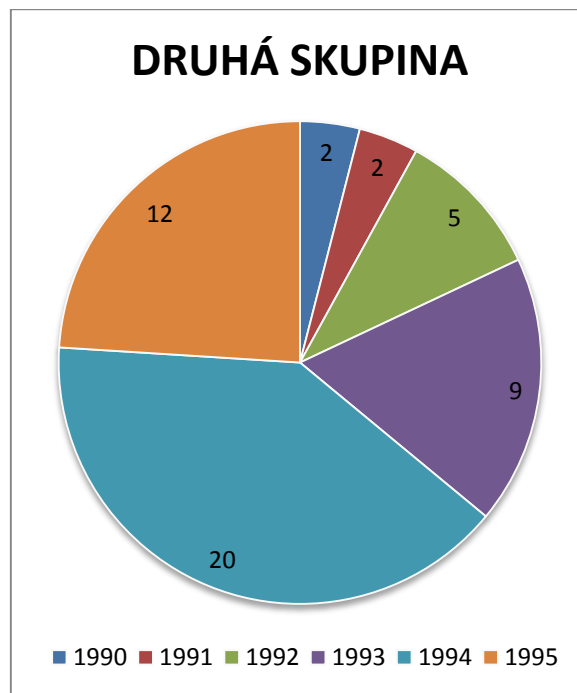
Graf č. 2

Graf č. 3

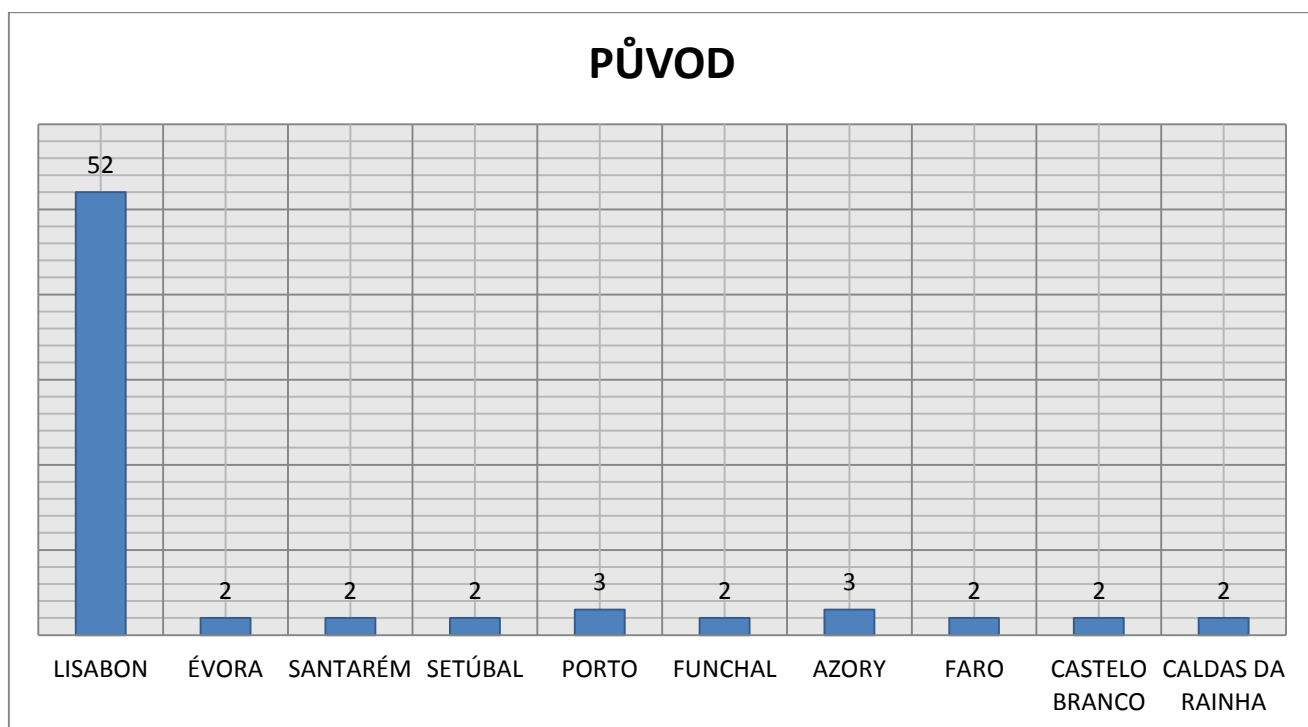

Graf č. 4

Poslední hledisko, které jsem bral v potaz, byl původ respondentů. Portugalský jazyk je jedním z nejužívanějších světových jazyků a velmi rozlišný původ respondentů by měl negativní vliv na výsledky dotazníku. Ze státního hlediska jsem musel vyškrtnout dotazníky, na které odpovídali především studenti z Brazílie anebo portugalsky mluvících zemí Afriky. Avšak i přes tento přístup se ve výsledcích objevila slova, která jsou čistě brazilského nebo afrického původu. Dále jsem doufal v majoritní účast obyvatel Lisabonu a okolí, což se nakonec potvrdilo. Pro účel dotazníku by bylo opět nežádoucí, aby se ve výsledcích zbytečně objevovaly regionalismy, například ze severu Portugalska, Madeiry nebo Azorských ostrovů. Tímto jsem tedy rušivé elementy snížil na minimum. Hypotéza se ve výsledcích potvrdila a většina respondentů tedy opravdu pocházela z Lisabonu. Ostatní města, která leží v blízkém okolí metropole nebo mají větší počet obyvatel, byla zastoupena v řádu jednotek (maximálně dva respondenti). Z ostrovů, které spadají pod Portugalsko, se zúčastnilo nakonec 5 respondentů (2 z hlavního města Madeiry – Funchalu, 3 z Azorských ostrovů – konkrétně Angry do Heroísmo, ostrov Terceira). Původ respondentů vykresluje graf č. 5 (hlediskem pro zastoupení v grafu bylo zastoupení minimálně dvou respondentů z jednoho města).

Graf č. 5

3.3. VÝSLEDKY PRVNÍ ČÁSTI DOTAZNÍKU – SLOŽENÍ KORPUSU

Po sběru dat a důkladném sečtení všech výrazů, které respondenti zapsali do dotazníku, jsem vytvořil korpus o rozsahu 301 slov. Ze všech 16 výrazů, na které měli účastníci vymyslet slangové a mluvené ekvivalenty, nejvíc variant připadlo na slovo opilý (*bêbado*), a to 29. Nejméně variant účastníci vymysleli pro pozdrav (*cumprimento*), rozloučení (*despedida*) a sloveso umřít (*morrer*), a to 13. Níže uvedený sloupec zobrazuje sestupně kompletní počet výrazů, které připadly na zadané výrazy. Kompletní výsledky dotazníku s přehledy všech slov, které respondenti uvedli, je součástí této práce jako příloha č. 2.

- 1) opilý (*bêbado*) = 29
- 2) odpočívat (*descansar*) = 23
- 3) atraktivní žena (*mulher atraente*) = 23
- 4) unavený (*esgotado*) = 23
- 5) homosexuální muž (*homem homossexual*) = 21
- 6) líbat se (*beijar-se*) = 21
- 7) peníze (*dinheiro*) = 19
- 8) sociálně nepřizpůsobivý jedinec (*pessoa socialmente inapta*) = 19

- 9) atraktivní muž (*homem atraente*) = 18
- 10) skvělý (*excelente, giro*) = 18
- 11) milovat se (*fazer amor*) = 18
- 12) pivo (*cerveja*) = 16
- 13) homosexuální žena (*mulher homossexual*) = 14
- 14) pozdrav při setkání (*cumprimento*) = 13
- 15) pozdrav při rozloučení (*despedida*) = 13
- 16) umřít (*morrer*) = 13

Při zpracování korpusu jsem použil dva internetové slovníky portugalštiny. Prvním z nich byl obsáhlý výkladový slovník Priberam⁴⁷ a druhým každoročně aktualizovaná verze Slovníku *calãa*⁴⁸ (*Dicionário do Calão*) pod vedením Josého Joãa Almeidy.

Ve slovníku Priberam jsem hledal významovou shodu se zadáním dotazníku, ale objevily se i výrazy, které neodpovídaly definici, kterou Priberam uváděl. Se Slovníkem *calãa* jsem provedl stejnou analýzu. Výrazy, které nebyly přítomny ani v jednom ze slovníku, lze v tomto případě považovat za neologismy. Graf č. 6 ukazuje jenom nepatrný rozdíl mezi neologismy a slovy stejně definovanými slovníkem Priberam. Podstatně nižší počet definic uváděl Slovník *calãa*. Tabulka č. 1 vykresluje všechny rozdílné definice, které uvedl slovník Priberam.

Při práci s internetovým slovníkem Priberam jsem ještě věnoval pozornost štítkování, které má slovník k dispozici. U každého z výrazů, který se objevil v tomto slovníku, byl uveden alespoň jeden štítek, anebo případně jejich kombinace. Štítky určovaly původ (v naprosté většině neznámý) anebo významovou charakteristiku slova:

- *origem expressiva* = expresivní původ
- *origem controversa* = kontroverzní původ
- *origem obscura* = neznámý původ
- *origem duvidosa* = pochybný původ
- *despreciativo* = výraz pohrdavého nebo opovržlivého charakteru
- *gíria* = slovo z gírie
- *figurado* = figurativní vyjádření
- *popular* = lidové vyjádření

⁴⁷ Dostupný z www.priberam.pt/dlpo

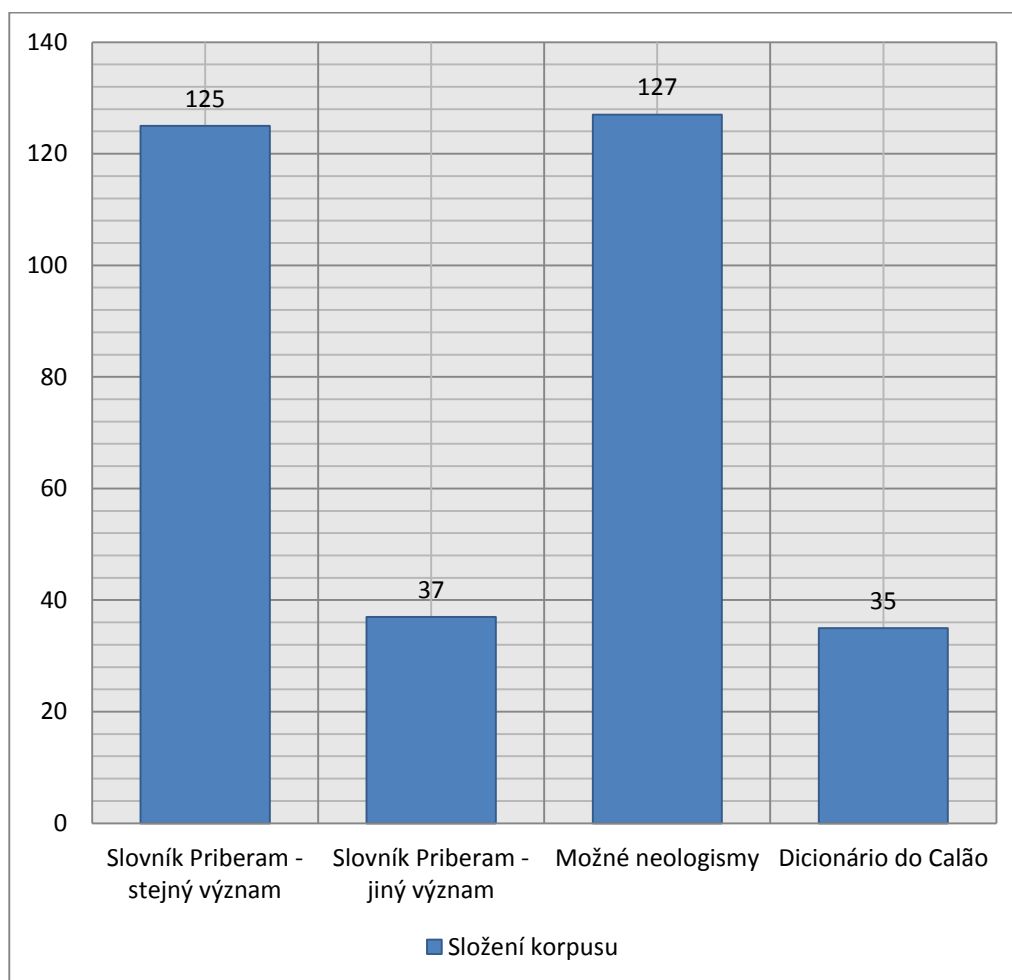
⁴⁸ Dostupný z www.natura.di.uminho.pt/~jj/pln/calao/dicionario.pdf

- *regional* = regionální původ
- *calão* = slovo z calãa
- *informal* = neformální vyjádření, obecná mluva

V grafu č. 7, který zobrazuje štítkování ve slovníku Priberam, je nejvíce zastoupená kategorie neformálního vyjádření čili obecného slangu (58 slov). Minimálně je zde zastoupená *gírie* (3 slova), kterou Priberam chápe jako mluvu určité profesní nebo zájmové skupiny. Z těchto čísel tedy lze usoudit, že rozpoznané výrazy budou mít především obecný charakter, který je sdílený mluvčími portugalského jazyka bez ohledu na jejich úroveň vzdělání nebo pracovní zařazení.

Graf č. 6

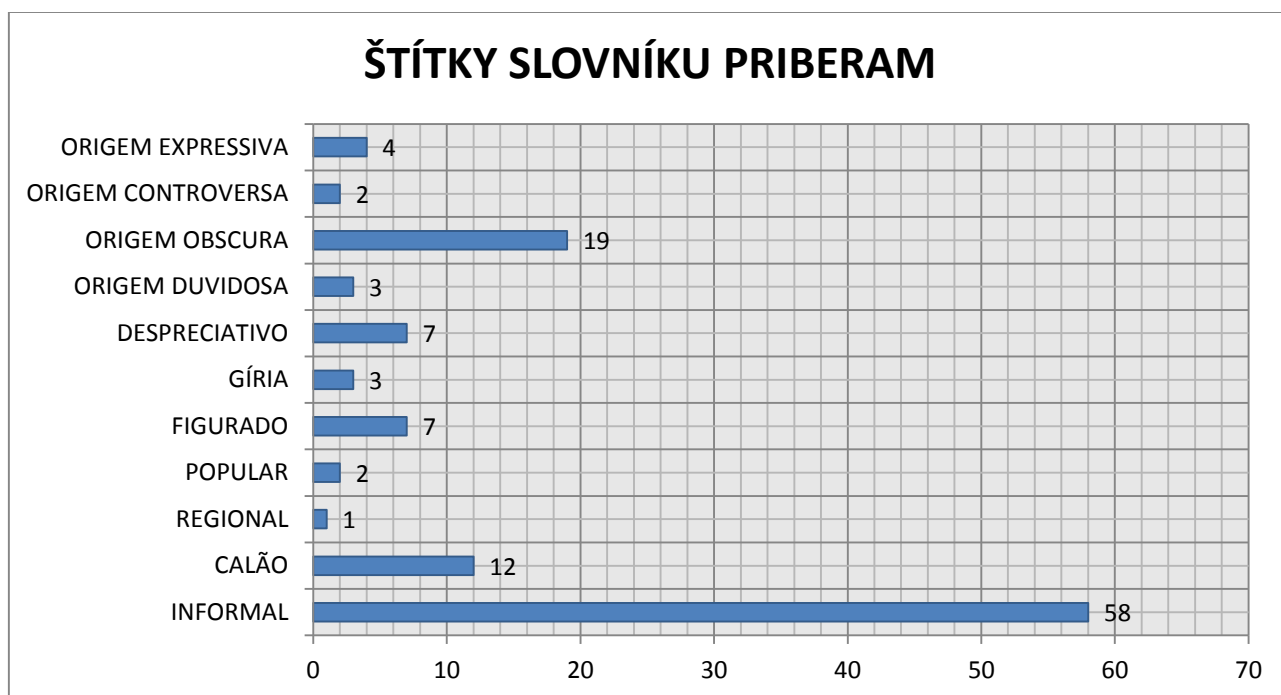

Tabulka č. 1

PENÍZE (<i>dinheiro</i>)	VERDE	zima (<i>frio</i>)
	MOKAS	hloupost (<i>asneira, tolice</i>)
PIVO (<i>cerveja</i>)	BRANQUINHA	pálenka (<i>aguardente</i>)
	BUBA	opilost (<i>bebedeira</i>)
OPILÝ (<i>bêbado</i>)	ALEGRE	nástěnné hodiny (<i>relógio de parede</i>)
	PEDRADO	zdrogovaný (<i>drogado</i>)
	CHAPADO	kompletní, perfektní (<i>completo, perfeito</i>)
	MAMADO	v rozpacích (<i>embaraçado</i>)
	BESUGO	velmi tlustá osoba (<i>pessoa muito gorda</i>)
ODPOČÍVAT (<i>descansar</i>)	DESLIGAR	neposlouchat příkazy, pokyny (<i>desobrigar</i>)
	ESTICAR-SE	umřít (<i>morrer</i>)
	ESTAR NA SORNA	třtinová pálenka (<i>aguardente de cana</i>)
	LORPAR	umřít (<i>morrer</i>)
	JIBOJAR	trávit jídlo (<i>fazer a digestão</i>)
ATRAKTIVNÍ ŽENA (<i>mulher atraente</i>)	FOGOSA	zbrklá, neuvážená (<i>impetuosa, irrequieta</i>)
	GROSSA	opilá; požila mnoho alkoholu (<i>que ingeriu muita bebida alcoólica</i>)
	BOMBA	zoufalý počín (<i>acontecimento inesperado</i>)
	CARAPAU	hubený člověk (<i>pessoa magra</i>)
ATRAKTIVNÍ MUŽ (<i>homem atraente</i>)	JEITOSO	vhodný (<i>apropriado</i>)
	GROSSO	opilý; požil mnoho alkoholu (<i>que ingeriu muita bebida alcoólica</i>)
	PITO	ženský pohlavní orgán (<i>órgão sexual feminino</i>)
POZDRAV (<i>cumprimento</i>)	ALÔ	pozdrav při zvednutí telefonu (<i>expressão usada para atender ou chamar ao telefone</i>)
LÍBAT SE (<i>beijar-se</i>)	BATE-CHAPA	opravář nápravy auta (<i>trabalho nas chapas</i>)

		<i>metálicas de automóveis</i>
	<i>LAMBUSCAR</i>	málo jíst (<i>comer pouco</i>)
UNAVENÝ (<i>esgotado</i>)	<i>A DESLIGAR</i>	neposlouchat rozkazy, pokyny (<i>deobrigar</i>)
	<i>ARASADO</i>	vyklizený, vyčištění (<i>deixado sem nada</i>)
SOC. NEPŘÍZPŮSOVÝ JEDINEC (<i>pessoa soc. inapta</i>)	<i>CÓCÓ</i>	výkal; nekvalitní věc (<i>excremento; coisa de má qualidade</i>)
	<i>MONGOLOIDE</i>	<i>calão</i> pro osoby s Downovým syndromem (<i>calão para as pessoas com down-síndrome</i>)
MILOVAT SE (<i>fazer amor</i>)	<i>DAR</i> <i>CAMBALHOTAS</i>	skákat přemet (<i>volta do corpo no ar</i>)
HOMEM HOMOSSEXUAL (<i>homosexuální muž</i>)	<i>VIRADO</i>	naštvaný (<i>zangado</i>)
	<i>FADA</i>	pěkná žena (<i>mulher bela</i>)
	<i>FLOR</i>	svěžest, krása (<i>frescura, beleza</i>)
MULHER HOMOSSEXUAL (<i>homosexuální žena</i>)	<i>CAVALONA</i>	vysoká a tělnatá žena (<i>mulher alta e corpulenta</i>)
	<i>TRENGA</i>	osoba, co nemá pro nic nadání (<i>pessoa que não tem habilidade para nada</i>)
SKVĚLÝ (<i>excelente, giro</i>)	<i>FIXO</i>	vyléčený, napravený (<i>curado</i>)
UMŘÍT (<i>morrer</i>)	<i>APAGAR</i>	zmizet (<i>fazer desaparecer</i>)

Graf č. 7

3.4. ZPŮSOBY TVOŘENÍ SLANGOVÝCH VÝRAZŮ NA POZADÍ VÝSLEDKŮ KORPUSU

Analýza korpusu především pomůže při dokazování tvoření slov. Slangové výrazy a vše, co k nim patří, využívají rozličné způsoby tvoření. Portugalština v hojném počtu při formování slangu využívá metaforu, sufixaci, elipsu, ale také využívá cizí jazyky, jejichž lexikum si přetváří podle své potřeby. V následujících podkapitolách se budu věnovat těmto lexikálním prostředkům a porovnáám je s výsledky korpusu.

3.4.1. METAFORA

Hlavním nástrojem, který slouží k obohacení slangu (a nejen toho portugalského) je metafora. Metafora je jazyková konstrukce, která spočívá v přenesení významu na základě vnější podobnosti. Podobným způsobem funguje i metonymie, která však spočívá v přenesení významu na základě vnitřních souvislostí.

Metafora tedy funguje na principu nahrazování, kdy se nějaká klíčová vlastnost popisovaného objektu vyjádří skrze jiné slovo. Ve většině situací však nemá slangové slovo vytvořené na principu metafory s popisovaným objektem nic společného (co se vnějších rysů týče), a proto je nezbytné se široce zaměřit na sociální, psychologické a také především historické faktory, abychom přesně porozuměli zformování toho či onoho významu.

Dalším implicitně vyjádřeným rysem, který metafora může vykazovat především u vulgarismů, je dysfemismus. Dysfemismus představuje pohrdavou a negativní konotaci a v některých situacích je též doprovázen suprasegmentálními znaky jako ironická intonace atd.

Rozličná slangová slova založená na metafoře se objevila i ve vytvořeném korpusu a tvořila jeho největší část:

- *verde* (význam: peníze) – metafora založená na barvě bankovek (*verde* = zelený); inspirace v amerických dolarech
- *cacau* (význam: peníze) – slangové slovo především brazilského původu; kakaový bob (port. *cacau*) sloužilo brazilským indiánům jako platidlo
- *loira* (význam: pivo) – metafora je opět založená na barvě – blondýnka (port. *loira*) má vlasy plavé barvy = stejná barva, kterou má i světlé pivo
- *mini* (význam: pivo) – v tomto případě je metafora založena na objemu lahví, ve kterých je pivo podáváno; *mini* je pivo o objemu 250 mililitrů; můžeme usuzovat, že tento slang se vztahuje v malé porci piva
- *alegre* (význam: opilý) – stejně jako v češtině; původní význam slova *alegre* je veselý
- *todo cego* (význam: opilý) – v portugalštině *todo cego* znamená úplně slepý – metafora se zde zakládá na faktu, že člověk v opilosti ztrácí zdravý úsudek a má otupené smysly
- *aos caídos* (význam: opilý) – slovo lze odvodit od slovesa *cair* = spadnout; v tomto případě je uvedeno participium, které se významově opět vztahuje k otupení smyslů a konkrétněji k neschopnosti se udržet na nohou
- *estar no ripanço* (význam: odpočívat) – *ripanço* v portugalštině označuje pohovku nebo malou postel určenou pro odpolední siestu (*Banco comprido, sofá ou pequena cama para dormir a sesta.*); v kombinaci se slovesem *estar* (být) vytváří perifrázi „být na lehátku“
- *jiboiar* (význam: odpočívat) – *jiboiar* pochází ze slova *jiboia*, které v portugalštině znamená krajta a významově se vztahuje k trávení potravy a odpočinku hada během něho; substantivum *jiboia* je tedy doplněno o slovesný suffix *-ar*, aby fungovalo jako sloveso
- *gata* (význam: atraktivní žena) – stejně jako v češtině význam slova *gata* (česky kočka) odkazuje na kočičí eleganci a ladnost

- *avião* (význam: atraktivní žena) – *avião* v portugalské znamená letadlo, metaforické vyjádření pro atraktivní ženu je založené na křivkách – stejně jako letadlo má výrazný tvar, tak i žena by měla mít výrazné linie; tento slang se více používá v Brazílii
- *casalona* (význam: atraktivní žena) – základ tohoto slova je ve slovese *casar-se* (oženit se, vdát se) a poté je k němu přidán augmentativní sufix *-ona*; slovu můžeme rozumět jako „slečna připravená na vdavky“
- *naco* (význam: atraktivní žena) – původní význam slova *naco* je „kus jídla“ (*pedaço de coisa de comer*); pojmenování v češtině je tedy shodné s tím portugalským: „To je ale kus.“
- *pão* (význam: atraktivní muž) – *pão* v portugalské nese význam pro chléb; slangové vyjádření pro muže se skrývá v naprosté potřebě chleba ve složení potraviny (bráno především z historického hlediska) – stejně tak i muže v životě
- *pêssego* (význam: atraktivní muž) – v tomto případě můžeme evidovat obrácený význam z hlediska genderové skutečnosti, *pêssego*, česky přeloženo diminutivem „broskvička“, by se v češtině užívalo výhradně v souvislosti s ženským rodem
- *estar na marmelada* (význam: líbat se) – slovo *marmelada* v portugalské nemá obecný význam jako v češtině, jedná se tudíž o marmeládu připravenou z kdoulí; každopádně v tomto případě chce mluvčí podtrhnout sladkost (přeneseně spojenou s líbáním)
- *enrolar-se* (význam: líbat se) – *enrolar-se* je zvrtné sloveso, které nese význam „zabalit-se“ – jasný odkaz k líbání
- *comer-se* (význam: líbat se) – podobný význam lze najít i v češtině = vykousnout se (*comer-se*, doslovně přeloženo jíst se nebo žrát se)
- *lixado* (význam: unavený) – význam toho slova je možné odhadnout ze slova *lixo* (= odpad) a jeho následné adjektivizaci; je možné, že se též jedná o překladový kalk z angličtiny (*trashed*; *trash* = odpad)
- *morto* (význam: unavený) – stejné metaforické odvození jako v češtině; *morto* = mrtvý
- *sem pilhas* (význam: unavený) – *pilha* v portugalské znamená „baterka, alkalický článek“ a *sem* je předložka „bez“ – doslovný význam je tedy „bez baterek“ a vyjadřuje naprostý nedostatek energie

- *mongoloide* (význam: sociálně nepřizpůsobivý jedinec) – podobná konotace jako v češtině – Tatar (*mongoloide* v portugalštině znamená Mongol)
- *pinar* (význam: milovat se) – význam pochází ze substantiva *pino*, které označuje spínací špendlík nebo podobnou kancelářskou potřebu, která slouží ke spojování dvou struktur v jednu
- *dançar no horizontal* (význam: milovat se) – v doslovném překladu „tancovat v horizontální pozici“ se vulgárně vztahuje k samotnému aktu
- *florjinha* (význam: homosexuální muž) – v tomto případě se jedná o diminutivum s depreciativní konotací, do překladu „kytička“; podtrhává stereotypně zakotvenou zženštilost gayů
- *fada* (význam: homosexuální muž) – další výraz, který se vztahuje ke zženštilému aspektu chování homosexuálů, do doslovného překladu „víla“ nebo „žínka“, který však ve významovém postavení s ženským pohlavím označuje „krásnou slečnu“
- *paneleiro* (význam: homosexuální muž) – nejrozšířenější hanlivé označení pro gaye; významově založeno na potulných prodavačích nádobí a řemeslných výrobcích, kramářích (hromadně pojmenováni v portugalštině jako prodavače pánví – *paneleiros*), kteří prý měli v historii sklony k hříchům lascivního charakteru
- *machona* (význam: homosexuální žena) – slovo *macho* označuje mužské pohlaví, augmentativní sufix *-ona* ještě více podtrhuje mužské chování homosexuálních žen
- *cavalona* (význam: homosexuální žena) – slovo *cavalo* v portugalštině znamená kůň, ke kterému se přidal augmentativní sufix *-ona*; z historického hlediska se významově vztahuje k emancipovaným ženám, které se chtěly vyrovnat mužům (jezdily též na koni atd.)
- *camionista* (význam: homosexuální žena) – hanlivé označení, které v původním významu znamená „řidič“ (s ženském rodě „řidička“) se vztahuje k profesnímu uplatnění žen, které ve většině případů nevykonávaly typicky mužské práce; implicitně vyjadřuje hrubost a neomalenost řidičů, kterou se též vykazují homosexuální ženy
- *bater a bota* (význam: umřít) – význam tohoto výrazu je shodný s českým „zaklepat bačkorami“

- *patinar* (význam: umřít) – v původním významu *patinar* znamená „bruslit“; přeneseně se jedná nejenom o smrt a umírání, ale především o momenty před ní, kdy se neví, jestli pacient umře nebo ne

3.4.2. SUFIXACE

Další prvek, který se při tvoření slangu hojně využívá, je sufixace. V příkladech z oblasti metaforických vyjádření především figurovala augmentativní koncovka *-ona*. Jedná se o nejjednodušší metodu tvoření slangových výrazů, kdy kořen slova zůstává neměnný a modifikuje se pouze konec slova.

Ve své studii Delmira Maças podtrhuje důležitou roli sufixace při tvoření nových slangových výrazů a dodává: „Odvozování slov skrze sufixy je tedy proces, který nejvíc obohacuje *gírii* hned po metafoře (*A derivação por meio de sufixos é, porém o processo que na gíria, depois do metafórico oferece maior riqueza.*)⁴⁹. V portugalštině existuje nepřeberné množství sufixů pro formování slov: *-ado, -ão, -ante, -eiro, -ente, -ico, -ino, -ista, -ível, oide + áceo, -dor, -ório, -udo* (pro tvoření adjektiv); *-aça, -ada, -ado, -eiro, -dor, -ção, -orra, -oso, -udo...* (pro tvoření substantiv).

Ze všech sufixů Delmira Maças vyčleňuje slangové sufixy v portugalštině (*sufixos gíricos*⁵⁰): *-anço, -ândio, -anga, -ázio, -ifa, -efa, -etur, -fone, -ite, -ório, -ogio, -ógico*. Především sufix *-anço* byl výrazně zastoupen ve výsledcích dotazníku:

- *estar no ripanço* (význam: odpočívat)
- *dar marmelanços* (význam: líbat se)
- *maricanço* (význam: homosexuální muž)

Dále uvádí sufixy, které mají za úkol slovo zakrýt a na první pohled změnit bez následné alterace významu⁵¹. Do této skupiny sufixů patří: *-açã, -ada, -ame + anho, -ana(s), -anho, -ato + ola* a následně uvádí příklad *bifana* (*bife* s koncovkou *-ana*; v češtině je *bife* kousek grilovaného masa).

Ve výsledcích dotazníku byl silně dominantní sufix *-ola*:

- *bebedolas* (význam: opilý) – *bêbedo + -ola(s)*

⁴⁹ MAÇÃS (rok neznámý, s. 104)

⁵⁰ Tamtéž (s. 106)

⁵¹ Tamtéž (s. 107)

- *dar beijola* (význam: líbat se) – *beijo* + *-ola*
- *boiola* (význam: homosexuální muž) – *boy* (anglicky „chlapec“) + *-ola*
- *robertolas* (význam: homosexuální muž) – *roberto* (loutka) + *-ola*
- *fixolas* (význam: skvělý) – *fixe* + *-ola*

Je třeba brát v potaz i stáří tohoto výzkumu, protože i tendence v používání koncovek se rychle mění a nabírají jiný směr.

3.4.3. ELIPSA

V prostředí slangu se též uplatňují postupy, které vyžadují vysoký stupeň znalosti výrazů, bez kterých by byl mluvčí v konverzaci ztracen anebo jí plně nerozuměl. Proto je nutné, aby posluchač, neboli ten, který je v kontaktu s konkrétním slangovým vyjádřením, znal význam slova vytvářeného na bázi elipsy. Tento princip funguje čistě na slovesném základě, který zůstává, a na přímém předmětu, který je následně nahrazen číslovkou (v naprosté většině případu číslovkou jedna). V češtině se též objevuje – můžeme uvést příklad „skočit na jedno (pivo)“.

Ferreira de Castro se problematice elipsy ve své studii věnuje a uvádí, že její využití v portugalštině není moc časté⁵². Ve výsledcích dotazníku se pár výrazů na bázi elipsy objevilo:

- *apanhar uma (bebedeira)* – opít se
- *ficar com uma (bebedeira)* – opít se
- *dar uns (melos)* – líbat se
- *mandar uma (queca)* – milovat se
- *dar uma (queca)* – milovat se

3.4.4. CIZOJAZYČNÝ PŮVOD

Posledním postupem při tvoření slangu, který má nejvíce proměnlivý charakter, je odvozování z cizích jazyků. Portugalština jakožto románský jazyk má svou slovní zásobu vystavěnou na základě vulgární latiny (*latim vulgar*). Během dalšího vývoje portugalštinu ovlivnily další jazyky – arabština (během okupování Pyrenejského poloostrova Araby), indiánské jazyky (v případě portugalštiny jazyky z rodiny tupí-guaraní – tento vliv spíše postihl brazilskou variantu, ale dostal se i do té evropské).

---

⁵² CASTRO (1947, s. 36)

V posledním století na portugalštinu měly velký vliv ostatní románské jazyky – španělština, francouzština a italština. Důvodem je jazyková příbuznost s portugalštinou a také relativní geografická blízkost. V internetovém věku začala portugalštinu i značně ovlivňovat angličtina (a to především u mladších rodilých mluvčích).

Ve výsledcích dotazníku se projevil vliv všech výše zmíněných jazyků a nejenom jich.

ANGLIČTINA:

- *tchillar* (význam: odpočívat) – anglické sloveso *chill* je foneticky přepsáno do portugalštiny a obohaceno o portugalský slovesný sufix první třídy *-ar*
- *kissar* (význam: líbat se) – anglické sloveso *kiss* přímo převzato do portugalštiny a také obohaceno o portugalský slovesný sufix první třídy *-ar*
- *gay* (význam: homosexuální muž) – globální význam tohoto slova je zřejmý, ale není založen na portugalském základu; i když se nejedná o slang, tak ho většina účastníků takto překvapivě označila
- *grogue* (význam: unavený) – založené na anglickém slově *grog*, které označuje alkoholický nápoj; foneticky převzato do portugalštiny
- *vampe* (význam: atraktivní žena) – původ v anglickém slově *vamp*, které je ekvivalentem francouzského *femme fatale*; doplněno o koncovku *-e*
- *hey, hello, bye* (význam: pozdrav a rozloučení) – běžné anglické pozdravy, které jsou běžně globálně používány; portugalština tedy není výjimkou
- *top* (význam: skvělý) – z anglického adjektiva *top*, které označuje polohu popisovaného objektu nahoře

ITALŠTINA:

- *birra* (význam: pivo) – z italského slova *birra*, které nese stejný význam bez jakéhokoliv slangového rysu
- *tchau* (význam: pozdrav) – odpovídá italskému pozdravu *ciao*; slovo je foneticky přepsáno pro potřeby portugalštiny (říká se pouze při rozloučení, při setkání se nepoužívá)
- *bronco* (význam: sociálně nepřizpůsobivý jedinec) – z italského slova *bronco*, které nese význam „průdušky“ anebo „paroží, parohy“; metaforicky pak určuje takového člověka jako rohatého (v češtině se tento význam přisuzuje člověku, který je podváděn)

- *bacano* (význam: skvělý) – italský původ tomuto slovu přisuzuje ve své studii Moser⁵³, ale už neudává slovo původní ani jeho význam

ŠPANĚLŠTINA:

- *besugo* (význam: opilý) – španělské slovo *besugo* je název pro rybu zlaka nachového a mimo jiné má ve Španělsku obecný slangový význam pro „hňupa“ nebo „troubu“; v Portugalsku se lehce zaměnil význam za opilého člověka
- *borracho* (význam: atraktivní muž/žena) – španělské adjektivum *borracho* znamená „opilý“; původ portugalské konotace pro význam „atraktivní muž/žena“ je neznámý
- *estar na sorna* (význam: odpočívat) – španělské slovo *sorna* znamená „posměch“ nebo „jízlivost“, ale v portugalské změnilo význam, portugalská *sorna* vyjadřuje krátký nebo slabý spánek
- *Don Juan* (význam: atraktivní muž) – pojmenování španělského původu založené na románové postavě, význam je v češtině také platný
- *hasta* (význam: rozloučení) – španělská předložka pro tvoření pozdravů, které jsou ve španělštině používány pro rozloučení (např. *hasta luego*, *hasta pronto* atd.)
- *fazer tijolo* (význam: umřít) – portugalské *tijolo* pochází ze španělského *tejuelo*, které označuje těžký čtyřúhelníkový objekt; v tomto významu si můžeme domyslet rakev

FRANCOUZŠTINA

- *avião* (význam: atraktivní žena) – z francouzského *avion*; ve francouzštině tento slangový význam nemá

ŘEČTINA

- *cromo* (význam: sociálně nepřizpůsobivý jedinec) – z řeckého *chrôma*, *-atos*, které znamená „barva“; původ slangového vyjádření na bázi tohoto řeckého slova je neznámý

---

⁵³ MOSER (1955, s. 166)

3.5. VÝVOJ PORTUGALSKÝCH SLANGOVÝCH VÝJÁDŘENÍ NA POZADÍ VÝSLEDKŮ KORPUSU

Výše popsané mechanismy určují způsoby formování portugalského slangu. Nejpopulárnější byly metafora a odvozování z cizích slov. Dalším hlediskem, které je třeba rozebrat, je to generační.

Jak bylo na začátku teoretické části uvedeno, respondenti byli rozděleni do dvou skupin podle data narození. První skupinu tvořili muži a ženy narození mezi lety 1948 a 1989. Druhá skupina byla utvořena studenty narozenými mezi lety 1990 a 1995. Tak velký rozdíl jsem zvolil, abych udržel jedné skupině obecný slang, kterým mluví současní studenti vysokých škol. Dále jsem chtěl tímto docílit co největších rozdílů v preferenci volby slov obou skupin. Slova, která obě dvě skupiny použily nejvíce, jsou popsány v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2

ZADANÉ SLOVO	SLOVO S NEJVÍCE OPAKOVÁNÍMI (první, starší skupina)	SLOVO S NEJVÍCE OPAKOVÁNÍMI (druhá, mladší skupina)
<i>DINHEIRO</i> (peníze)	<i>guito</i>	<i>guito</i>
<i>CERVEJA</i> (pivo)	<i>bejeca</i>	<i>jola</i>
<i>BÊBADO</i> (opilý)	<i>tocado</i>	<i>bezano</i>
<i>DESCANSAR</i> (odpočívat)	<i>xonar</i>	<i>tchilar</i>
<i>MULHER ATRAENTE</i> (atraktivní žena)	<i>boazona</i>	<i>gata</i>
<i>HOMEM ATRAENTE</i> (atraktivní muž)	<i>pão</i>	<i>pão</i>
<i>CUMPRIMENTOS</i> (pozdrav při setkání)	<i>oi</i>	<i>oi</i>
<i>DESPEDIDA</i> (pozdrav při rozloučení)	<i>txau</i>	<i>txau</i>
<i>BEIJAR(-SE)</i> (líbat se)	<i>dar um xoxo</i>	<i>comer-se</i>
<i>ESGOTADO</i> (unavený)	<i>roto</i>	<i>morto</i>
<i>PESSOA SOCIALMENTE INAPTA</i> (soc. nepřizpůsobivý jedinec)	<i>choninhas</i>	<i>anti-social</i>
<i>FAZER AMOR</i> (milovat se)	<i>foder</i>	<i>pinar</i>
<i>HOMEM HOMOSSEXUAL</i> (homosexuální muž)	<i>paneleiro</i>	<i>gay</i>

<i>MULHER HOMOSSEXUAL</i> (homosexuální žena)	<i>fufa</i>	<i>fufa</i>
<i>EXCELENTE, GIRO</i> (skvělý)	<i>fixe</i>	<i>fixe</i>
<i>MORRER</i> (umřít)	<i>bater a(s) bota(s)</i>	<i>bater a(s) bota(s)</i>

Prvním zjevným výsledkem je, že mladší skupina se ve svých slangových vyjádřeních jednoznačně odkazuje na výpůjčky z cizích jazyků – především na anglicismy. Tato slova nevyjadřují slang a nemají s ním nic společného, ale mluvčí z mladé skupiny je tak zřejmě chápou (anebo neví, co to slang je). V opozici s anglicismy mladší skupiny ta starší užívá především prostředků metafory. Pozorovat tyto jevy lze v následujících případech:

- *odpočívát:* první sk.: *XONAR* druhá sk.: *TCHILLAR*
- *soc. nepřizpůsobivý jedinec:* první sk.: *CHONINHAS* druhá sk.: *ANTI-SOCIAL*
- *homosexuální muž:* první sk.: *PANELEIRO* druhá sk.: *GAY*

V mluveném slangu můžeme pozorovat daleko více anglicismů, které se používají na každodenní bázi: ve vztahu s pozdravem při setkání (*hello, hey*) nebo při rozloučení (*bye*). Starší generace ani neuváděla anglicismy v podobě pozdravů. Lze tento jev tedy chápat jako výtvarný mladších mluvčích.

Také metaforické vyjádření se změnilo, ale samozřejmě některá slova zůstala stejná napříč generacemi. Porovnejme:

- *atraktivní žena:* první sk.: *BOAZONA* druhá sk.: *GATA*

První skupina zde využívá adjektivální sufixaci přídavného jména v ženském rodě *boa* a tvoří augmentativum. Druhá skupina dává přednost metafoře.

- *líbat se:* první sk.: *DAR UM XOXO* druhá sk.: *COMER-SE*

Obě dvě skupiny v tomto případě využívají metaforu, ale dále můžeme pozorovat citové zabarvení jednotlivých výrazů. Eufemistické vyjádření první skupiny *dar um xoxo* působí až mateřsky (v překladu „dát pusinku“). Druhá skupina dala přednost hrubějšímu dysfemickému výrazu *comer-se* (v doslovném překladu „žrát se“ nebo jinak „vykousnout se“), který též znamená „milovat se“ (opět s dysfemickou konotací).

- *unavený:* první sk.: *ROTO* druhá sk.: *MORTO*

Ani jeden z těchto příkladů nepatří mezi vulgarismy (*baixo-calão*), ale v tomto případě lze pozorovat jistou lingvistickou generalizaci termínu *morto* (česky „mrtvý“), který je významově platný například v angličtině, španělštině, češtině, švédštině, slovenštině a v dalších jazycích. Slovo *roto* (původně „rozbitý“) existuje ve významu „unavený“ pouze v jazykovém areálu Pyrenejského poloostrova čili v portugalštině a španělštině (*Estoy roto.*).

- *milovat se*: první sk.: *FODER* druhá sk.: *PINAR*

V tomto případě oba dva výrazy patří do sféry silných vulgarismů a mají latinský původ. První výraz pochází ze slovesa *fodere*, které znamená „hrabat, kopat“. Na tomto základě pak metaforicky přešlo do slovníku portugalských vulgarismů. Slovo *pinar* (původní význam je „upevnit, připevnit špendlík, kolík) jakožto výsadu mladších mluvčí můžeme považovat za neologismus, který v budoucnosti třeba nahradí i výraz *foder*.

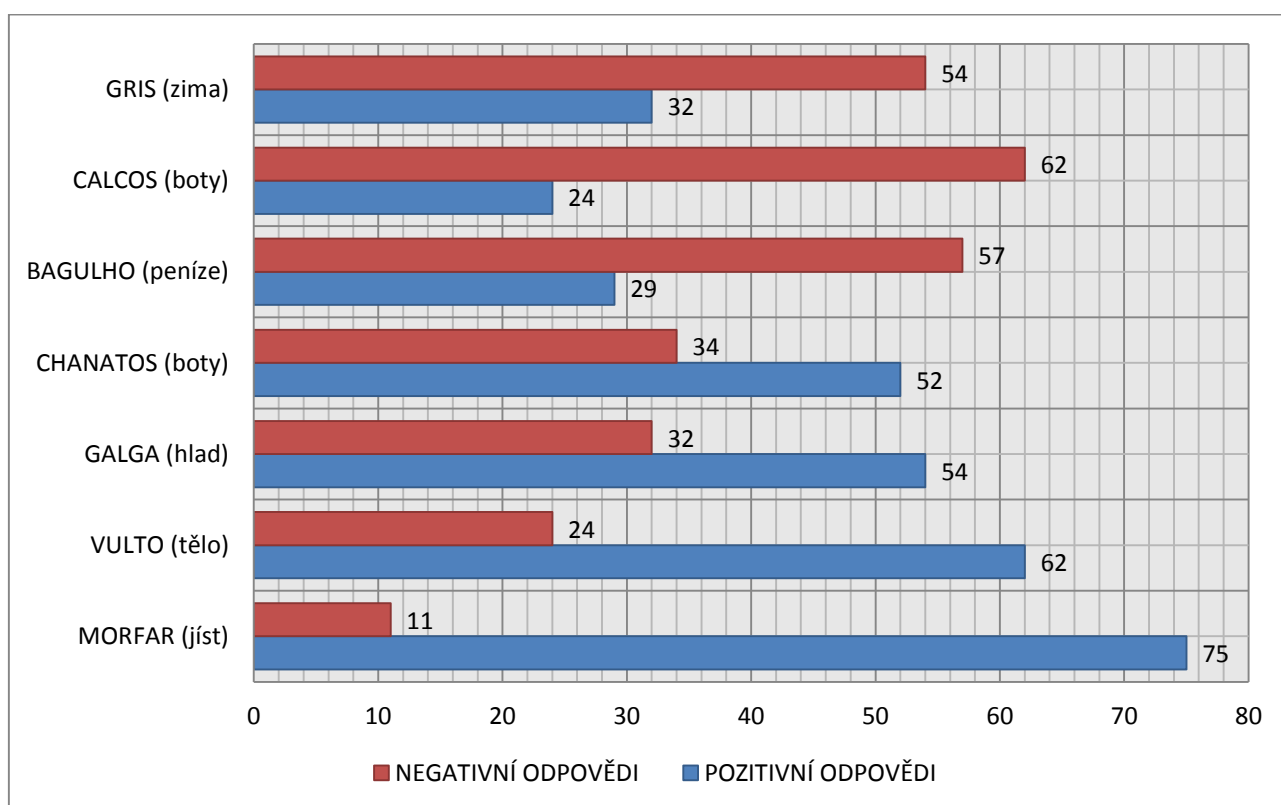
Z těchto premis můžeme vytvořit konečný úsudek a to takový, že starší mluvčí portugalštiny preferují slang založený na metaforách. Nedávají přednost vulgárnímu vyjádření, častěji využívají sufixy a při výpůjčkách z cizích jazyků se především obracejí na románské jazyky. Naproti tomu mladší generace hojně využívá angličtinu a přizpůsobuje ji portugalštině (foneticky i morfologicky) a více využívají hrubější vyjádření. V jejich případě lze usuzovat, že metafora je ve fázi lehkého útlumu.

3.6. ŽIVOTNOST SLANGU

Jak již bylo výše naznačeno, život slangu je obecně velmi rychlý a pomíjivý a mizí současně i s jeho uživateli. Je neskutečně obtížné zjistit přesný rok, kdy se to či ono slovo začalo užívat stejně jako rok, kdy se užívat přestalo. Proto jsem vybral slova, jejichž původ byl uveden v rámci století (u těch starších) a desetiletí (u těch mladších, aktuálnějších). Takto jsem chtěl zmapovat znalostní situaci současníků portugalského jazyka a zjistit, zdali ještě některá ze zadaných slov znají. Výsledky v grafu č. 8 jsou docela překvapivé.

Ze všech 24 zadaných slov rodilí mluvčí většinově rozeznali pouze 4 – *morfar* (jíst) a *chanatos* (boty) z kategorie mladšího slangu druhé poloviny 20. století; *vulto* (tělo) a *galga* (hlad) z 18. století. Je nanejvýš překvapivé, že si též docela dobře vedla další slangová slova uvedená ve skupině staršího slangu – *gris* (zima), *calcos* (boty), *bagulho* (peníze).

Graf č. 8

Život slangu lze tedy rozdělit do tří fází, jak to uvádí Julie Coleman.⁵⁴ Zaprvé slang přežívá do současnosti a svůj slangový význam nemění. Zadruhé slang přežívá do současnosti, ale svůj význam mění a slangem zůstává anebo se normatizuje a vstupuje do slovníků s novým, neslangovým významem. Zatřetí mizí, ztrácí význam.

Nejzajímavější ze sociolingvistického pohledu je skupina druhá, jejíž součástí je proměnlivost slangových vyjádření. Julie Coleman uvádí příklad z roku 1888, kdy anglické slovo *flapper* označovalo prostitutku a ženu nedbalých mravů (*a prostitute; a young woman who flouts convention*⁵⁵). Dnes se výraz *flapper(s)* uvádí v souvislosti s ženskou módou 20. let 20. století (= jasná změna významu).

Podobné procesy lze pozorovat i v portugalštině. Přehled slovníkových definic podle slovníku Houaiss⁵⁶ všech zadaných slov je k dispozici v tabulce č. 3.

⁵⁴ COLEMAN (2012, s. 73 – 93)

⁵⁵ Tamtéž (s. 77)

⁵⁶ HOUAISS et al. (2003)

Tabulka č. 3

<i>ARTIFE</i> (chléb)	bez definice
<i>BAGULHO</i> (peníze)	trs ovoce, např. hroznové víno (<i>semente de frutos como a uva</i>)
<i>BASTOS</i> (prsty)	<i>gírie</i> = prsty na ruce (<i>gíria = os dedos da mão</i>)
<i>CALCOS</i> (boty)	neoriginální kopie (<i>cópia sem originalidade</i>)
<i>CRIVANTES</i> (zuby)	bez definice
<i>GALGA</i> (hlad)	lidový jazyk: velmi intenzivní hlad (<i>ling. pop. fome muito intensa</i>)
<i>GRIS</i> (zima)	bez definice
<i>PIO</i> (víno)	zvuk vydávaný ptačími mláďaty; umřít (<i>som emitido pelas crias de qualquer ave; morrer</i>)
<i>RUSTIR</i> (jíst)	bez definice
<i>TERRAGOSA</i> (Lisabon)	bez definice
<i>VERONICA</i> (obličej)	obličej (<i>face, cara</i>)
<i>VULTO</i> (postava, tělo)	obličej, velmi důležitá osoba (<i>rosto, pessoa de grande importância</i>)
<i>BOTAR</i> (zpívat)	přemístit (<i>deslocar</i>)
<i>CHANATOS</i> (boty)	stará bota (<i>sapato velho</i>)
<i>GABILÉ</i> (peníze)	bez definice
<i>HARPAR</i> (mít hlad)	hrát na harfu (<i>tocar música em harpa</i>)
<i>LIRÉ</i> (víno)	bez definice
<i>MACHINHOS</i> (nohy)	bez definice
<i>MORAMBO</i> (zuby)	bez definice
<i>MORFAR</i> (jíst)	bez definice
<i>RAFA</i> (hlad)	bez definice
<i>SUSTO</i> (chléb)	<i>gírie</i> = chléb (<i>gíria = pão</i>)
<i>TARÓ</i> (zima)	velmi chladné počasí (<i>tempo muito frio</i>)
<i>VERDOSO</i> (krev)	lidový jazyk = krev (<i>ling. pop. = sangue</i>)

Slovník z velké většiny neuvádí významy jednotlivých slov a to především z novějších slangových vyjádření, které ještě ani neměly možnost se kodifikovat. Dále můžeme pozorovat nezanedbatelné výskyty slov, které svůj význam změnilly (*botar, pio, bagulho, calcos*) a slova,

kteřá si svůj původní význam zachovala, ale už nepatřív do roviny slangu (*chanato, vulto, verónica*). A dále nelze vynechat ještě slova, která si svůj slangový význam zachovala dodnes (*bastos, galga, susto, verdoso*).

Tato část dotazníku tedy dokázala, že nezáleží na stáří výrazů, ale především na jejich užívanosti mezi mluvčími. Jenom takto mohly přetrvat výrazy zaznamenané před 200 lety dodnes.

4. ZÁVĚR

Slang zastupuje jeden z nejživějších a nejvíce proměnlivých aspektů mluvené řeči, a proto vyžaduje soustavné studium a aktualizaci poznatků. Je však důležité zmínit, že i tendence jeho proměnlivosti, kterými se nevyzpytatelně ubírá, jsou často nepředvídatelné a překvapující. Obecně se při slangu využívá široké spektrum prostředků – od metafory přes elipsu, dále ještě sufixaci nebo přejímání z cizích jazyků.

V minulých letech rodilí mluvčí portugalštiny hojněji využívali metaforu a z cizích jazyků využívali především další zástupce své jazykové rodiny – španělštinu, italštinu a francouzštinu. Naproti tomu mladší mluvčí se, snad v důsledku globalizace a počítačového věku, spíše obracejí k přijímání anglicismů, které si uzpůsobí pro potřeby portugalštiny.

Může se zdát, i z toho, co bylo výše popsáno, že slang se mění rychle a že to, co není aktuální, se už nikdy neobjeví a upadne v zapomnění. Opak je ale pravdou. Některé slangové výrazy mění význam a přizpůsobují se potřebám společnosti. Skončit mohou i v rozsáhlých slovnících bez známky toho, že kdysi zastupovaly „nižší“ jazykovou sféru.

Práce přinesla nejenom obohacení znalostí portugalšského slangu, ale též potvrdila všechny obecné tendence, kterým slangová vyjádření znatelně podléhají. Dále českého čtenáře uvedla do zmatečného portugalšského pojmenování slangových výrazů a nastínila jejich historické aspekty.

Osobně pro mě je tato práce výsledkem více než ročního bádání v archivech a knihovnách dostupných v Lisabonu, terénního výzkumu s rodilými mluvčími a ještě hlubšího studia jednoho z nejzajímavějších lingvistických jevů současné i minulé společnosti.

5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BACHTIN, Michail. From the Prehistory of the Novelistic Discourse (1975). *The Dialogic Imagination*. Austin: University of Texas Press, 1981, s. 41-83
- BARBOSA, Henrique. Lexicoteca: *Moderno Dicionário da Língua Portuguesa*. Lisboa: Círculo de Leitores, 1985
- BEČKA, J. Slang a diferenciacie v běžné mluvené řeči. In: *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni*. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1987, s. 4-10
- BESSA, Alberto. *A Gíria Portuguesa*. Lisboa: Livraria Central de Comes de Carvalho, 1901
- BLUTEAU, Rafael. *Vocabulário português & latino: aulico, ...* Coimbra: Collegio das Artes da Companhia de Jesus, 1712 - 1728.
- BRAGA, Theophilio. In.: BESSA, Alberto. *A Gíria Portuguesa*. Lisboa: Livraria Central de Gomes de Carvalho, 1901
- BURKE, Peter. *Jazyky a společenství v raně novověké Evropě*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011
- CASTRO, Amílcar Ferreira de. *Gíria dos Estudantes de Coimbra*. Coimbra: Faculdade de Letras, 1947
- COLEMAN, Julie. *Life of slang*. New York: Oxford University Press, 2012
- CUNHA, António Geraldo da: *Dicionário Etimológico da Língua Portuguesa*. Rio de Janeiro: Lexicon Editora Digital, 2007
- ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 2008
- DELGADO, Manuel Joaquim. *Estudos Linguísticos – o Idioma Português*. Lisboa: Editorial Império, 1968
- EBLE, Connie. *Slang and sociability*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 1996
- ERHART, Adolf. *Základy jazykovědy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990
- FUGUEIREDO, Cândido de. *Grande Dicionário da Língua Portuguesa*. Lisboa: Bertrand, 1996
- HOUAISS, António et al. *Dicionário Houaiss da Língua Portuguesa*. Lisboa: Temas e Debates, 2003
- HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988
- HUBÁČEK, Jaroslav. *Výběrový slovník českých slangů*. Ostrava: Ostravská univerzita Ostrava, Filozofická fakulta, 2003
- HUGO, Jan et al. *Slovník nespisovné češtiny*. Praha: Maxdorf, 2006

- CHAMBERS, J. *Sociolinguistic theory: linguistic variation and its social significance*. Malden, MA: Blackwell, 2003
- CHROMÝ, Jan. *Základy sociolingvistiky*. Praha: Karolinum, 2004
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Dicionário da Língua Portuguesa Contemporânea/uma realização da Academi das Ciências de Lisboa da Fundação Calouste Gulbenkian*. Lisboa: Verbo, 2001
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Lexillelo: Novo Dicionário de Língua Portuguesa*. Porto: Lello, 1989
- KOPEČNÝ, František. K etymologii slov slang, žargón, argot. In: *Sborník prací z II. konference o slangu a argotu v Plzni*. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1982, s. 28-30
- MACHADO, Pedro José. *Grande Dicionário da Língua Portuguesa*. Lisboa: Círculo de Leitores, 1991
- MAÇÃS, Delmira. *A Formação da Gíria Estudantil*. Lisboa: Revista de Portugal, 1950
- MOSER, Gerald. "A Gíria Académica": Portuguese Student Slang. *Hispania*, 1955, vol. 38, num. 2, s. 159-168
- NOBRE, Eduardo. *Dicionário de calão*. Lisboa: Publ. Dom Quixote, 2000
- OBERPFALCER, F. *Argot a slangy*. Praha: Čsl. vlastivěda III., 1934
- PRAÇA, Afonso: *Novo Dicionário de Calão*. Lisboa: Notícias, 2001
- RIBEIRO Aquilino. In.: LAPA, Albino. *Dicionário do Calão*. Porto: Editorial Presença, 1974
- SAMPAIO, Albino Forjaz de: *Jornal de um Rebelde*. Lisboa: Empresa Literária Fluminense, 1919
- VICENTE, Gil. *Hra o pekelné lodi*. Praha: Torst, 2005
- WAGNER, Max L. *O Elemento Cigano no Calão e na Linguagem Popular Portuguesa*. Lisboa: Centro de Estudos Filológicos, 1949

Elektronické zdroje:

- ALMEIDA, José. *Dicionário aberto de calão e expressões idiomáticas* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://natura.di.uminho.pt/~jj/pln/calao/dicionario.pdf>
- FERGUSON, Charles A. *Diglosie* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: http://www.lingvistika.cz/download/preklady/preklad_Ferguson.pdf
- PRETI, Dino. *O Léxico na Linguagem Popular: A Gíria*. [online]. [cit. 2014-05-29]. Dostupné z: <http://www.fflch.usp.br/dlcv/lport/pdf/slp18/02.pdf>
- Diccionario de la lengua española (DRAE). Real Academia Española [online]. 2001 [cit. 2014-05-10]. Dostupné z: <http://www.rae.es/recursos/diccionarios/drae>

Dicionário Priberam de Língua Portuguesa [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z:
<http://www.priberam.pt/dlpo/>

PŘÍLOHA 1: ZADÁNÍ DOTAZNÍKU

Caro participante,

este inquérito serve para investigar e descrever as formas contemporâneas do calão e gíria portuguesa com a tentativa de comparar os resultados com dicionários disponíveis na Internet. Além disso tem como objetivo investigar as mudanças lexicais entre certas gerações dos falantes e descrevê-las. O inquérito é composto por duas partes - as instruções estão à frente de cada uma.

Muito obrigado pela ajuda.

Jan Mrva
(Estudos portugueses, FF UK, Praga)

Informações pessoais

Sexo: M F

Ano de nascimento: _____

Cidade de origem: _____

1ª PARTE

Abaixo há várias palavras. Use a sua imaginação e escreve max. 2 palavras de calão ou gíria que correspondem com as palavras dadas.

Ex.: NOVATO (*em qualquer coisa*): 1) *caloiro* 2) *maçarico*

DINHEIRO	1) _____	2) _____
CERVEJA	1) _____	2) _____
BÊBADO (<i>adjetivo</i>)	1) _____	2) _____
FICAR BÊBADO	1) _____	2) _____
DESCANSAR	1) _____	2) _____
MULHER ATRAENTE	1) _____	2) _____
HOMEM ATRAENTE	1) _____	2) _____
CUMPRIMENTO (<i>como olá...</i>)	1) _____	2) _____
DESPEDIDA (<i>como adeus...</i>)	1) _____	2) _____
BEIJAR(-SE)	1) _____	2) _____
ESGOTADO (<i>adjetivo</i>)	1) _____	2) _____
PESSOA SOCIALMENTE INAPTA	1) _____	2) _____
FAZER AMOR	1) _____	2) _____
HOMEM HOMOSSEXUAL	1) _____	2) _____
MULHER HOMOSSEXUAL	1) _____	2) _____
EXCELENTE, GIRO (<i>adjetivo</i>)	1) _____	2) _____
MORRER	1) _____	2) _____

DIVERTIR-SE

1) _____ 2) _____

- outras palavras de calão ou gíria que acha muito utilizadas hoje em dia:

- palavras que se utilizavam (p.e.: quando era pequeno; há 10/5 anos...) e agora não:

2ª PARTE

Abaixo há várias palavras antigas ou de calão ou de gíria com o significado explicado parênteses. Risque o seu nível de compreensão.

palavra	conheço	acho que conheço	acho que não conheço	não conheço
artife (pão)	☐	☐	☐	☐
bagulho (dinheiro)	☐	☐	☐	☐
bastos (dedos)	☐	☐	☐	☐
calcos (sapatos)	☐	☐	☐	☐
crivantes (dentes)	☐	☐	☐	☐
galga (fome)	☐	☐	☐	☐
gris (frio)	☐	☐	☐	☐
pio (vinho)	☐	☐	☐	☐
rustir (comer)	☐	☐	☐	☐
Terragosa (Lisboa)	☐	☐	☐	☐
veronica (rosto)	☐	☐	☐	☐
vulto (corpo)	☐	☐	☐	☐
botar (cantar)	☐	☐	☐	☐
chanatos (sapatos)	☐	☐	☐	☐
gabilé (dinheiro)	☐	☐	☐	☐
harpar (andar com fome)	☐	☐	☐	☐
liré (vinho)	☐	☐	☐	☐
machinhos (pés)	☐	☐	☐	☐
morambo (dente)	☐	☐	☐	☐
morfar (comer)	☐	☐	☐	☐
rafa (fome)	☐	☐	☐	☐
susto (pão)	☐	☐	☐	☐

taró (frio)   ○   ○   ○   ○
verdoso (sangue)   ○   ○   ○   ○

PŘÍLOHA 2: KOMPLETNÍ VÝSLEDKY DOTAZNÍKU

První část:

ZADANÉ SLOVO	PRVNÍ SKUPINA		DRUHÁ SKUPINA	
DINHEIRO	guito	15	guito	37
	massa	6	massa	26
	xuxu	0	xuxu	1
	carcanhol	6	carcanhol	6
	pilim	10	pilim	4
	pastel	0	pastel	2
	papel	4	papel	3
	trocós	1	trocós	1
	graveto	4	graveto	1
	chumbo	1	chumbo	0
	grama	1	grama	2
	verde	0	verde	2
	bagulho	2	bagulho	2
	pasta	1	pasta	1
	paca	0	paca	3
	mana	0	mana	1
	mokas	1	mokas	0
	cheta	2	cheta	1
	bernom	0	bernom	1
	cacau	2	cacau	0
narta	1	narta	0	
CERVEJA	jola	5	jola	30
	birra	4	birra	6
	fino	5	fino	10
	imperial	1	imperial	3
	bejeca	21	bejeca	17
	loira	13	loira	8
	mini	3	mini	8
	litrosa	0	litrosa	1
	fresquinha	0	fresquinha	1
	gasosa	0	gasosa	1
	bucheca	0	bucheca	1
	gelada	1	gelada	0
	branquinha	0	branquinha	1
	buba	0	buba	1
	fernil	0	fernil	1
	copo	0	copo	1
BÊBADO	bezano	5	bezano	23
	com os copos	2	com os copos	1
	alegre	0	alegre	7
	podre	0	podre	1

	bebedolas	1	bebedolas	6
	narso	0	narso	4
	tocado	11	tocado	2
	pedrado	0	pedrado	2
	com cadela	0	com cadela	3
	chapado	1	chapado	1
	com vela	0	com vela	1
	mamado	0	mamado	3
	boiado	0	boiado	2
	raiado	0	raiado	1
	todo cego	0	todo cego	1
	com a louba	0	com a louba	1
	embarcado	0	embarcado	1
	enfrascado	1	enfrascado	0
	carregado	0	carregado	1
	jardado	0	jardado	1
	besugo	1	besugo	0
	grosso	6	grosso	1
	estar com tosga	1	estar com tosga	0
	pifo	2	pifo	0
	aos caidos	1	aos caidos	0
	borracho	5	borracho	0
	tonto	1	tonto	0
	grougue	2	grougue	0
	pongado	1	pongado	0
DESCANSAR	tchilar	0	tchilar	13
	mandriar	0	mandriar	1
	xonar	7	xonar	6
	estar no relax	1	estar no relax	2
	tirar um cochilo	0	tirar um cochilo	1
	sossegar	0	sossegar	1
	desligar	1	desligar	2
	fechar as persianas	1	fechar as persianas	1
	cochilar	0	cochilar	1
	esticar-se	1	esticar-se	1
	arrojar	1	arrojar	2
	estar na ronha	0	estar na ronha	2
	passar pelas brasas	2	passar pelas brasas	1
	estar na sorna	1	estar na sorna	3
	fitar de papo para o ar	1	fitar de papo para o ar	0
	lorpar	1	lorpar	0
	estar no ripanço	3	estar no ripanço	0
	nonsontalizar	1	nonsontalizar	0
	estar com a cobra	1	estar com a cobra	0
	calançar	1	calançar	0
	jiboiar	3	jiboiar	0
	tratar do canastro	1	tratar do canastro	0
	emburrascar	1	emburrascar	0
MULHER ATRAENTE	boazona	13	boazona	14
	gata	2	gata	19
	fogosa	0	fogosa	1

	grossa	1	grossa	8
	jeitosa	2	jeitosa	4
	avião	2	avião	3
	bomba	0	bomba	5
	borracha	3	borracha	2
	delícia	0	delícia	1
	gostosa	0	gostosa	1
	naco	1	naco	1
	tesuda	1	tesuda	0
	casalona	1	casalona	0
	boa como o milho	1	boa como o milho	3
	mulheraça	1	mulheraça	0
	brasa	2	brasa	0
	vampe	1	vampe	0
	estampa	1	estampa	0
	carapau	1	carapau	0
	boazuda	1	boazuda	0
	traço de mulher	1	traço de mulher	0
	moçoeira	1	moçoeira	0
	bonitona	1	bonitona	0
HOMEM ATRAENTE	gato	1	gato	19
	bomba	0	bomba	2
	borracho	10	borracho	5
	pão	12	pão	25
	gostoso	2	gostoso	4
	jeitoso	1	jeitoso	7
	cristo	0	cristo	1
	bonzão	2	bonzão	4
	gajalhão	0	gajalhão	1
	bonitão	1	bonitão	0
	brasa	1	brasa	1
	grosso	3	grosso	0
	galã	2	galã	1
	tarzan	1	tarzan	0
	garanhão	0	garanhão	1
	tesudo	1	tesudo	0
	Don Juan	1	Don Juan	0
	traço	1	traço	0
	pito	1	pito	0
	pêssego	1	pêssego	0
CUMPRIMENTO	oi	12	oi	32
	tá-se (bem)?	8	tá-se (bem)?	7
	hey	0	hey	5
	comé?	3	comé?	4
	tão?	3	tão?	1
	viva	4	viva	1
	alô	1	alô	3
	mekié?	1	mekié?	3
	hello	1	hello	0
	uei	0	uei	1
	atão	1	atão	0

	môce olé	1 1	môce olé	0 0
DESPEDIDA	porta-te <u>tchau (txau, xau, chau)</u> hasta fica bem pira-te fui bye (vou) bazar beijakas a gente vê-se força xô vai pela sombra	0 22 0 4 0 0 2 0 0 1 0 1 1	porta-te <u>tchau (txau, xau, chau)</u> hasta fica bem pira-te fui bye (vou) bazar beijakas a gente vê-se força xô vai pela sombra	3 42 5 8 1 3 5 3 1 0 1 0 0
BEIJAR(-SE)	comer-se enrolar-se dar marmelaços kissar dar amassos bate-chapa <u>dar um xoxo</u> dar uns melos estar na marmelada lavar os dentes lambusar pitar-se cuspir na boca andar no mêlo mamar na boca trocar saliva <u>dar um linguado</u> dar beijola anelar-se xoxar oscular-se	0 1 0 0 0 0 10 0 0 0 0 0 1 0 1 1 6 1 1 1 2	<u>comer-se</u> enrolar-se dar marmelaços kissar dar amassos bate-chapa dar um xoxo dar uns melos estar na marmelada lavar os dentes lambusar pitar-se cuspir na boca andar no mêlo mamar na boca trocar saliva dar um linguado dar beijola anelar-se xoxar oscular-se	16 3 4 6 2 1 6 1 3 1 1 1 0 1 0 0 0 0 0 0 0
ESGOTADO	estafado (todo) partido morto podre fodido maçado sem pilhas acabado derreado <u>roto</u> finado lixado estoirado a desligar fanado	5 1 3 2 0 0 1 0 0 6 0 0 0 1 1 2	estafado (todo) partido <u>morto</u> podre fodido maçado sem pilhas acabado derreado roto finado lixado estoirado a desligar fanado	13 2 15 3 1 1 3 2 1 3 1 1 4 0 0

	feito num oito estar cheio arasado rebetado nas lonas queimado finito de rastos	2 1 3 1 4 1 1 1	feito num oito estar cheio arasado rebetado nas lonas queimado finito de rastos	0 0 0 0 0 0 0 0
PESSOA SOCIALMENTE INAPTA	cromo totó atrofiado atadinho anti-social choninhas bicho do mato mongo bronco cócó sinistro banana trombudo mongoloide tarso bicho do buraco def lorpa tan-tan	1 4 0 1 0 5 0 1 1 0 1 1 1 1 1 4 1 1	cromo totó atrofiado atadinho anti-social choninhas bicho do mato mongo bronco cócó sinistro banana trombudo mongoloide tarso bicho do buraco def lorpa tan-tan	5 6 2 5 17 2 4 4 1 1 2 0 0 0 0 0 0 0 0
FAZER AMOR	pinar foder dançar no horizontal fazer truca-truca comer-se coisar dar uma queca dar cambalhotas dar uma dar uma rapidinha enrolar-se afogar o ganso mandar uma fornicar dar tombos dar uma trancada pinocar fazer marmelandices	0 9 0 1 3 2 7 1 0 2 0 0 0 5 1 2 4 2	pinar foder dançar no horizontal fazer truca-truca comer-se coisar dar uma queca dar cambalhotas dar uma dar uma rapidinha enrolar-se afogar o ganso mandar uma fornicar dar tombos dar uma trancada pinocar fazer marmelandices	23 18 1 1 7 3 6 3 2 0 1 1 2 3 0 0 0 0
HOMEM HOMOSSEXUAL	paneleiro maricas gay boida larilas panascas	14 10 2 0 7 1	paneleiro maricas gay boida larilas panascas	21 12 23 1 9 2

	rabicha	0	rabicha	1
	pandula	0	pandula	2
	bicha	9	bicha	11
	boiola	0	boiola	2
	virado	0	virado	2
	nula	0	nula	1
	fruta	0	fruta	1
	robertolas	0	robertolas	1
	florjinha	0	florjinha	1
	fada	0	fada	1
	maricanço	1	maricanço	0
	rabicho	1	rabicho	0
	dá para trás	1	dá para trás	0
	flor	2	flor	0
	atravessado	1	atravessado	1
MULHER HOMOSSEXUAL	lésbica	5	lésbica	23
	fufa	27	fufa	28
	machona	1	machona	2
	sapatão	1	sapatão	2
	virada	0	virada	2
	cavalona	0	cavalona	2
	camionista	1	camionista	1
	sapatona	4	sapatona	3
	abixamada	0	abixamada	1
	apreciadora do melilhão	0	apreciadora do melilhão	1
	rita-macho	0	rita-macho	0
	trenga	1	trenga	0
	fuçoreira	1	fuçoreira	0
	fersureira	1	fersureira	0
EXCELENTE, GIRO	fixe	10	fixe	37
	brutal	3	brutal	12
	porreiro	6	porreiro	5
	bacano	4	bacano	4
	jeitoso	0	jeitoso	2
	bomba	0	bomba	1
	tótil	0	tótil	1
	fixolas	0	fixolas	5
	demais	0	demais	1
	barril	3	barril	2
	top	0	top	4
	bafoso	0	bafoso	1
	máximo	0	máximo	2
	brasa	0	brasa	1
	altamerta	1	altamerta	0
	umeramo	1	umeramo	0
	bestial	3	bestial	0
	fino	1	fino	0
MORRER	bater a bota	19	bater a bota	44
	esticar o pernil	6	esticar o pernil	9
	quinar	5	quinar	4

	bandar-se	0	bandar-se	1
	lerpar	0	lerpar	3
	finar-se	2	finar-se	1
	fazer tijolo	2	fazer tijolo	1
	patinar	1	patinar	0
	bazar	0	bazar	1
	apagar	0	apagar	0
	baicar	1	baicar	1
	bater a sola	1	bater a sola	0
	dar o bagadalo	1	dar o bagadalo	0

Druhá část:

ZADANÉ SLOVO	POČET RESPONDENTŮ, KTEŘÍ ZADANÉ SLOVO ZNALI (NEBO JIM ZNĚLO POVĚDOMĚ)	POČET RESPONDENTŮ, KTERŘÍ ZADANÉ SLOVO NEZNALI (NEBO JIM NEZNĚLO POVĚDOMĚ)
ARTIFE	2	84
BAGULHO	29	57
BASTOS	2	84
CALCOS	24	62
CRIVANTES	10	76
<u>GALGA</u>	<u>54</u>	<u>32</u>
GRIS	32	54
PIO	11	75
RUSTIR	1	85
TERRAGOSA	9	77
VERONICA	2	84
<u>VULTO</u>	<u>62</u>	<u>24</u>
BOTAR	11	75
<u>CHANATOS</u>	<u>52</u>	<u>34</u>
GABILÉ	3	83
HARPAR	13	73
LIRÉ	1	85
MACHINHOS	3	83
MORAMBO	0	86
<u>MORFAR</u>	<u>75</u>	<u>11</u>
RAFA	7	79
SUSTO	3	83
TARÓ	14	72
VERDOSO	1	85